

Zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit Domu dětí a mládeže Uherské Hradiště

Ivana Zúbková

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana ZŮBKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit Domu dětí a mládeže Uherské Hradiště.**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti volného času dětí a mládeže.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSTKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

CHUDÝ, Š. Typologie a řešení výchovných situací. Zlín: UTB, 2006. ISBN 80-7318-403-6.

KRAUS, B. Člověk -- prostředí -- výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

PÁVKOVÁ, J., et al. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Mgr. Leona Hozová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;

beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;

na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;

podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);

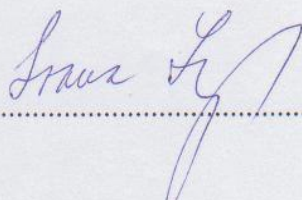
pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;

na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 26. 4. 2010

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

2 (2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynašely, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá především zjišťováním, jaké zájmové aktivity chybí v nabídce Domu dětí a mládeže v Uherském Hradišti v oblasti tělovýchovy. Tato otázka byla formulována prostřednictvím kvantitativního výzkumu a realizovala se v zájmových kroužcích a výukových programech. Zjišťuje, co dětem školního věku chybí v jejich volném čase, co si představují, že by mohly dělat nového a co by se mohly naučit. Toto zjištění by nám, pracovníkům výše jmenované instituce, mohlo pomoci při vytváření nabídky nových zájmových kroužků v následujícím školním roce. Tímto vytvořením nových volnočasových aktivit pro děti nabídneme kvalitní využívání jejich volného času. Času, který mají po vyučování, a který by jinak trávily třeba jen v partách, a ty by je mohly vést až např. k užívání drog, krádežím, šikaně.

Klíčová slova:

Volný čas dětí, volnočasové aktivity, organizace pracující s dětmi, mimoškolní výchova, pedagogika volného času.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with findings which activities DDM Uherské Hradiště lacks in the area of the physical education. This issue was formulated via the quantitative research and was treated within free-time activity groups and educational programs. The work tries to find out what school-aged children miss in their free time, what they imagine they would like to do and what they could learn. The results would help the workers of the organization mentioned above create the offer of new activities in the following school year. In this way we would be able to offer the children high-quality spare-time activities, thus this could prevent the children to spend their time only with a group of friends which might lead to drug abuse, thefts or bullying.

Keywords:

spare time of children, free-time activities, organization based on working with children, after-school education, pedagogy of free time

PODĚKOVÁNÍ:

Dovoluji si tímto poděkovat Ing. et Mgr. Leoně Hozové za odborné vedení, cenné rady, připomínky a inspirativní podněty při tvorbě bakalářské práce.

MOTTO:

„Všechno bychom přece měli dělat tak, jako by šlo o budoucnost světa. A ono tak trochu o ní vlastně jde.“ (V. Havel)

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VOLNÝ ČAS DĚTÍ	13
1.1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	14
1.2 HLEDISKA VOLNÉHO ČASU	15
1.2.1 úkoly z pedagogického hlediska.....	15
1.3 VÝVOJ VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE Z HLEDISKA HISTORICKÉHO.....	16
1.3.1 Antické Řecko	16
1.3.2 Středověk.....	16
1.3.3 19. století.....	17
1.3.4 20. - 40. léta 20. století.....	18
1.3.5 poválečný vývoj.....	19
1.3.6 50. – 80. léta 20. století v Československu	19
1.3.7 90. léta 20. století	20
2 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ	21
2.1 VÝCHOVNĚ – VZDĚLÁVACÍ	21
2.2 ZDRAVOTNÍ FUNKCE	21
2.3 SOCIÁLNÍ FUNKCE	21
2.4 PREVENTIVNÍ FUNKCE.....	22
2.5 REKREAČNÍ A RELAXAČNÍ FUNKCE	22
2.6 SEBEREALIZAČNÍ FUNKCE	22
3 PŘEHLED ZAŘÍZENÍ PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ	23
3.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	23
3.1.1 školní družiny a školní kluby	23
3.1.2 střediska pro volný čas dětí a mládeže (domy dětí a mládeže, stanice zájmových aktivit).....	24
3.2 ŠKOLSKÁ VÝCHOVNÁ A UBYTOVACÍ ZAŘÍZENÍ	24
3.2.1 domovy mládeže, internáty, školy v přírodě	24
3.3 VÝCHOVNÁ ZAŘÍZENÍ PRO ÚSTAVNÍ VÝCHOVU.....	24
3.4 DALŠÍ ZAŘÍZENÍ MIMO VYUČOVÁNÍ	25
3.4.1 základní umělecké školy	25
3.4.2 jazykové školy	25
3.4.3 kulturní zařízení	25
3.4.4 sociální zařízení.....	26
3.4.5 nestátní neziskové organizace	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU	28

4.1	DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE V UHERSKÉM HRADIŠTI	28
4.1.1	formy zájmového vzdělávání	29
4.1.2	údaje o pedagogických zaměstnancích DDM	30
4.1.3	údaje o účastnících zájmového vzdělávání	30
4.2	ÚDAJE O ČINNOSTI DDM	30
4.3	ROZBOR TĚLOVÝCHOVNÉHO ODDĚLENÍ – PRAVIDELNÁ ČINNOST DDM.....	31
5	VÝZKUMNÝ ZÁMĚR	34
5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
5.1.1	dílčí výzkumné problémy	34
5.2	CÍLE VÝZKUMU	35
5.3	METODA SBĚRU DAT	35
5.4	METODIKA VÝZKUMU.....	36
5.4.1	Předpoklady závěrů dotazníkového šetření	37
5.4.2	Výzkumný vzorek	38
5.5	ČASOVÝ PLÁN A HARMONOGRAM VÝZKUMU.....	40
5.6	PŘEDVÝZKUM.....	40
5.7	POPIS SAMOTNÉHO VÝZKUMU	41
6	VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	42
6.1	HLAVNÍ VÝZKUM.....	42
6.2	ANALÝZA A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT Z HLAVNÍHO VÝZKUMU.....	42
6.2.1	Vyhodnocení a interpretace jednotlivých položek dotazníku	42
6.2.2	Kvantitativní analýza dílčích předpokladů výzkumu	44
6.2.3	Analýza výzkumných problémů.....	50
	ZÁVĚR A DOPORUČENÍ	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
	SEZNAM OBRÁZKŮ	61
	SEZNAM TABULEK.....	62
	SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat volnočasovými aktivitami dětí školního věku ve městě Uherské Hradiště a okolí. Toto téma jsem si vybrala, protože pracuji v Domě dětí a mládeže v Uherském Hradišti, což je nezisková organizace zabývající se touto činností. Kvalita prožívání volného času dětí, není našťastí naší společnosti zcela lhostejná, to také vyplývá z celé nabídky aktivit pro různé věkovou skupinu dětí, mládeže či dospělých. Jak trávit svůj volný čas správně a ani trochu jej nepromarnit, to není lehké si uvědomit pro dospělého člověka, natož pro děti. Současná generace vyrůstá v úplně jiném prostředí, než jejich rodiče. Dnešní životní styl mnohých z nás je upnut ke konzumnímu způsobu, ke kterému se vede i naše nejmladší generace. Mnozí vidí svůj život pouze v honbě za dostatkem hmotných statků, které umožňují blahobyť a štěstí podle jejich představ. V takovém světě, kde není dost místa pro cit a lásku, mohou děti tápat a dostat se tak na tzv. šikmou plochu. Ta je může svést k patologickým jevům, jako jsou užívání drog, kouření cigaret, pití alkoholu, špatné party, atd. A právě kvalitní náplň volného času dětí především staršího školního věku, které jsou výše uvedenými negativy velmi lehce ovlivněny, se ve vysoké míře podílí na žebříčku životních hodnot jedince. Ne hmotné statky, peníze, ale hlavně prožitek by měl přinést dítěti uspokojení, radost, dobrou náladu, chuť do nového učení, atd.

Nemůžeme nechat děti, aby svůj čas, který netráví ve škole, věnovaly jen lelkování, ležení u televize, u počítače, nebo vytváření různých part, či gangů. Společnost dospělých lidí jim musí nabídnout adekvátní aktivity, které je zaujmou, osloví a nabídnou nové zážitky. Úmluva o právech dítěte, tento závazný dokument pro většinu členů OSN nejvyššího řádu, obsahuje a vymezuje práva dítěte (dítě je mladší 18 let). Jejím obsahem jsou právně závazné povinnosti státu, jeho orgánů, rodičů a ostatních dospělých, kteří se podílí na výchově nejmladší generace. Tento dokument mimo jiné zajišťuje dítěti právo na vzdělání, volný čas, hru (článek č. 31), soukromí. Toto by měly mít na zřeteli všechny instituce, státní orgány, které rozhodují o zřizování různých aktivit pro děti. Představy o prožití tohoto času, který je relativně dlouhý, mají děti zcela odlišné od dospělých. Ale proto jsou zde různé organizace, které právě nabízejí odborné vedení a široké spektrum činností pro děti, mládež v různých věkových kategoriích. Jejich cílem je obecně vychovávat z dětí ve volném čase zdravou, silnou a harmonickou osobnost .

Ve své bakalářské práci se budu zabývat termínem volný čas dětí a organizacemi jež nabízejí aktivity v této oblasti. Vždyť nabídka aktivit pro děti a mládež v jejich volném čase, po

vyučování, může být velmi široká a pestrá, ale musí být zároveň dostupná pro všechny skupiny. Toto ovšem závisí na ekonomické situaci celé země, neboť jaké jsou ekonomické možnosti jednotlivých rodin ovlivňuje právě tento aktuální stav.

Dále bych chtěla rozebrat činnost Domu dětí a mládeže Šikula v Uherském Hradišti a zjistit, v praktické části, jaké aktivity chybí v jeho nabídce v oblasti tělovýchovné činnosti. Jaké kroužky děti nejčastěji navštěvují a kde tráví největší část svého volného času. Dále se v bakalářské práci budu zajímat o jaké nové volnočasové aktivity v oblasti sportu se děti nejvíce zajímají. Budu se zabývat cílovou skupinou dětí, které navštěvují 5., 6. a 7. ročník základní školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS DĚTÍ

Co to vlastně volný čas všeobecně je? Odpověď má mnoho definic. Pod tímto pojmem se všeobecně zahrnuje odpočinek, rozvíjení talentu a nadání, seberealizace, relaxace, zájmová činnost, dobrovolné vzdělávání, zábava, sport, socializaci, prevenci před nežádoucími jevy atd. Do terminologie volného času dětí se zahrnuje čas, který je strávený mimo vyučování a to u dětí buď ve škole, nebo mimo ni v jiných volnočasových zařízeních. Jak uvádí Hofbauer (2004, str. 13): „*Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčast na vytváření kultury).*“ To jakým způsobem tráví děti tuto dobu nezávisí pouze na nich samotných, ale také na řadě dalších faktorech. Např. na situaci v rodině, na finančních možnostech, na zálibách rodičů, na fyzických a psychických možnostech, na místě bydliště, atd. Je jich celá řada a některé děti stěží ovlivní. Proto se touto otázkou zabývají také státní orgány a jak uvádí Macek (1998, str. 11): „*Požadavek pedagogického ovlivňování volného času lze chápat jako nutnost citlivého pedagogického vedení dětí k účelnému využívání volného času. Každému dítěti má být dána příležitost k naplňování jeho volného času. Toto právo je zakotveno v Úmluvě o právech dítěte.*“

Volný čas v průběhu existence lidstva se mění, ale jedno zůstává stejné a to je, že vždy bychom v něm měli nacházet jakýsi pocit štěstí. Podle Pelikána (2004) znamená, že když dítě může trávit svůj volný čas podle svých představ, tužeb a přání, není-li ničím omezováno, cítí se lépe, je uvolněné a šťastné. A právě o uvolnění, odpočinutí se v době volno jedná a to bez rozdílu zda se jedná o dítě či dospělého člověka. Dá se říci, že volný čas je takový, během kterého si člověk naprosto svobodně vybírá a dělá takové činnosti, které mu samotnému přináší radostné chvíle, potěchu, zábavu, relaxaci, a které zároveň obnovují jeho tělesné a duševní schopnosti, dovednosti, nebo tvůrčí nadání. Je to vlastně čas, kdy je člověk sám sebou, patří sobě, kdy vykonává především činnosti svobodně, dobrovolně a rád. A to nejen pro sebe samého, ale také pro své okolí a to převážně z vnitřního popudu či zájmu. Jak uvádí Grecmanová (2002, str. 172): „*Z pedagogického hlediska nám nemůže být lhostejno, jakou činností tráví žák či student svůj volný čas. Chybná náplň nebo organizace volného času má prokazatelně negativní vliv i na rozvoj morálních vlastností.*“

1.1 Definice základních pojmů

Mezi základní pojmy, které jsou použity v mé bakalářské práci patří mimotřídní a mimoškolní výchovy, výchova mimo vyučování, věda o výchově, pedagogika volného času, děti, volný čas, pedagog volného času.

Mimotřídní výchova je aktivita, jež je organizována školou mimo povinnou výuku, mimo třídu, mimo učební osnovy, dobrovolná, ale probíhající ve škole, např. ve školní knihovně, psaní školního časopisu, atd. Mimoškolní výchova jsou aktivity probíhající mimo školu, např. ve střediscích volného času, domech dětí a mládeže, stanicích mladých přírodovědců, atd.

Výchova mimo vyučování znamená podle Pávkové (2008), že jsou to činnosti mimo vyučování ve škole, probíhají mimo rodinu, ale obvykle v institucionálních zařízeních. Věda o výchově znamená, že se jedná o teoretickou vědu, o pedagogické myšlení. Pedagogika volného času je moderní disciplína pedagogiky, jejíž poznatky a názory se uplatňují v různých oblastech života. Podle Průchy (2000) pedagogika volného času popisuje jak různé typy aktivit, tak i jej velmi výrazně ovlivňuje a to tak, že se snaží vést děti a mládež k tomu, jak tento čas využívat, aby byl pro ně prospěšný, aby je vhodně usměrňoval a kultivoval. Snaží se také o to, aby individuální zájmy přinášely uspokojení, seberealizaci a šťastný pocit. Jak uvádí Vážanský (2004, str. 90): „*Pedagogika volného času = most mezi školní a sociální pedagogikou, část sociální pedagogiky, jedinečná komplexní pedagogická koncepce.*“

Děti to jsou to všechny osoby mladší 18-ti let, tak jak to říká Úmluva o právech dítěte. Volný čas je to vlastně souhrn všech činností, kterými se jedinec může oddat v plné míře, buď aby si odpočinul nebo se uvolnil, nebo rozvinul svoje znalosti nebo nezainteresované vzdělání svojí racionální participací, anebo svojí tvořivou schopností potom, co se zbavil povinností profesních, rodinných a společenských (J. Dumazedier). Pojem volný čas má mnoho podob a tvarů, který vystihuje toto období. Věnovalo se mu mnoho významných pedagogů a sociálních pracovníků, např. Spousta, Holinová, Kratochvílová, Vážanský, Masariková, atd. Definic je mnoho a zaměřují se na výchovu ve volném čase, k volnému času a nebo výchově prostřednictvím volného času.

Pedagog volného času působí především ve střediscích volného času, tedy domech dětí a mládeže a stanicích zájmových aktivit (např. přírodovědců, techniků), hlavní pracovní náplní je pedagogické ovlivňování volného času. Patří mezi profesní zařazení - pedagogický

pracovník, na které se vztahuje požadované odpovídající pedagogické a odborné vzdělání. Jsou také požadovány základní znaky osobnosti jako je např. pozitivní obecně lidské vlastnosti – dobrý člověk, empatický, komunikativní, pozitivní vztah k dětem i všem ostatním lidem, přiměřeně dominantní, pozitivní naladění a optimismus, kreativní, aktivní, přizpůsobit se různým nečekaným situacím a změnám, hravý, měl by mít smysl pro humor, dobrý zdravotní stav a fyzickou zdatnost, pochopení pro různé věkové kategorie, zvládat a umět používat různé techniky jednání, výchovné styly atd.

Zájmové vzdělávání je podle Macka (2003, s. 100): „*Souhrnem výchovně vzdělávacích, poznávacích, rekreačních, rekondičních, zotavovacích a dalších systematických i jednorázových činností a aktivit, směřujících k účelnému naplnění volného času dětí a mládeže. Umožňuje získat další vědomosti a dovednosti mimo školní výuku.*“

1.2 Hlediska volného času

Hlediska volného času můžeme rozdělit do několika oblastí. Mezi nejdůležitější patří ekonomické hledisko – kolik prostředků investuje společnost do volnočasových aktivit to ukazuje na úroveň té které země, jejího ekonomického růstu či úpadku. Další hledisko je sociologické a sociálně psychologické – zde se ukazuje jak tato činnost ovlivňuje mezilidské vztahy, jejich kultivaci a samotnou úroveň rodin. K dalším hlediskům můžeme zařadit politické – ukazuje jak a jakými prostředky stát a jeho politika zasahuje do volného času svého obyvatelstva, včetně dětí a mládeže. Mezi velmi důležitá hlediska patří zdravotně-hygienické, které sleduje zdravý tělesný a duševní vývoj člověka, zdravý životní styl, hygienu duševního života, atd. A v neposlední řadě, velmi důležité hledisko je pedagogické a psychologické. Zabývá se věkovými a individuálními zvláštnostmi volného času, jak se uspokojují biologické i psychické potřeby člověka

1.2.1 úkoly z pedagogického hlediska

Úkoly volného času z pedagogického hlediska lze dělit do tří skupin, je to dle Hofbauera (2004) výchovné zhodnocování volného času:

a/ výchova ve volném čase – bezprostřední naplňování ve volném čase nabízenými aktivitami různého typu a zaměření

b/ výchova k volnému času – nabídka různých aktivit, možností, základní informace o nich, základní informace o organizacích, atd.

c/ výchova prostřednictvím volného času – uvědomění si svého volného času a jeho náplň

Jak uvádí Kraus (2001, str. 41): „*Výchova je činnost životem podmíněná a život podmiňující. Výchova je nepochybně proces podílející se na utváření osobnosti (celých sociálních skupin), a tím vlastně na spoluutváření celé společnosti.*“

1.3 Vývoj výchovy ve volném čase z hlediska historického

Pojem volný čas všeobecně není starý, ale ve všech etapách lidského života se svým způsobem s ním setkáváme i když ne v podobě jaký ho známe dnes. V jednotlivých etapách dochází k výrazným změnám ve společnosti, vědecko technickým revolucím, sociálním změnám ve společnosti, rozvíjí se soustava školních i volnočasových činností, vznikají různé spolky, instituce. A samozřejmě se začíná zaměřovat působení na děti. Růst těchto aktivit mohlo nastat až v době, kdy se začíná zkracovat pracovní doba u dospělých, její odstranění u dětí a mládeže. Zvyšování přesídlování obyvatelstva z vesnic do měst, kde se kumuluje kultura národa, vytváří se zázemí pro různé aktivity, atd.

1.3.1 Antické Řecko

Mezi první zprávy o volném čase se dozvídáme již z období antického Řecka. V dochovaných spisech je uvedeno, že volný čas byl znám již z dob velkého filosofa Aristotela, který říkal, že tento má být zasvěcen umění, vědě a filosofii. Tento učenec vytvořil první koncepci volného času, jeho hodnotu spojoval s pocity blaha a štěstí. Mezi nejvyšší lidské blaženosti patří rozjímání člověka, které ho vede k získání moudrosti, k samostatnosti a má svou vnitřní hodnotu. Tato však nemusí vést k žádnému cíli. Také filozofové Cicero a Seneca se věnovali spojování volného času s filozofií.

1.3.2 Středověk

Přichází středověk, po krásné době rozkvětu a rozmachu obchodu, řemesel, vědy a umění. Postavení ve společnosti získává římsko-katolická církev, která udává svůj postoj vůči volnému času obyvatelstva. Podle Přadky (2002, str. 15): „*U jezuitského školství, které v podstatě připravovalo pro školy vysoké (piaristé poskytovali v téže době spíše ukončené*

střední vzdělání pro ta místa, kde střední vzdělání postačovalo), je třeba vzít na vědomí dvě skutečnosti: síť jezuitských středních škol předpokládala internátní ubytování studentů, a to i později po roce 1620, kdy počet jezuitských kolejí rostl a síť byla hustší.“ Šlo vlastně o to, aby byla náplň činnosti v době mimo samotného studia opět zaměřena na dodržování církevního řádu a k tomu měla sloužit určitá specifika tohoto školství. Utvářely se ve skupinách jakési společenství, které se společně radovali ze života a to za pomoci různých oslav, hostin, přátelských posezení spojené s hudbou a divadlem. Takové oslavy se konaly o církevních svátcích, na konci školního roku, o svátcích nadřizovaných řádu, donátorů koleje atd. Práce je trestem za prvotní hřích, práce očišťuje lidstvo. Opět zde zaujímá významnou roli rozjímání, v této době se ovšem týká modlitby a rozhovoru s Bohem. Volný čas v době svátečních dnů nemělo význam jako volný den pro člověka, ale pro potěšení Boha. Jak uvádí Janiš (2009) v jezuitském školství bylo zařazeno také mnoho sportovních i tělesných aktivit, bylo podporováno soutěžení. Ale tento ráz soutěživosti mezi žáky nebyl zdravý, tak jak jej známe z dnešní doby. Bylo podporováno to, aby děti na sebe donášely, žalovaly a tak se vyhnuly trestům. Nové myšlenky byly často pokládány za kacířské. Středověký názor na volný čas pominul až s rozvojem řemesel a měst. Práce již je považována za zásluhou činnost, je považována za dominantu a volný čas je považován za promarněný. Odpočinek je pouze na to, aby opět člověk mohl pracovat. Volný čas vlastně v této době jakoby neexistoval. Až Jan Amos Komenský zavedl výchovu mimo vyučování, která je tak považována za kořeny této aktivity. Především jeho názory na zájmovou činnost žáků jsou známé. Výchovnou činnost je třeba dle Komenského především zaměřit na život člověka, žáka v dané společnosti. Dává přednost, aby se žáci obeznámili se vším v praxi, velmi známé jsou především jeho divadelní hry, které využíval k vyučování dětí.

1.3.3 19. století

jak uvádí ve své knize Přadka (2002, str. 26): „*Devatenácté století je pro pedagogiku volného času stoletím nejbohatším na velké osobnosti v tomto oboru. Je to Jan Jindřich Pestalozzi na jeho počátku, Giovanni Bosco, katolický kněz, spisovatel a vychovatel mládeže v jeho polovině a následujících desetiletích a Ernst Thomson Seton na jeho konci.“* Je to především zásluha dynamického rozvoje národohospodářského rozvoje. Až v době průmyslové revoluce se začíná společnost zabývat problematikou volného času, do té doby nebyl tento pojeven v podstatě znám ani pro děti. Ty měly téměř stejné starosti jako jejich

rodiče, musely pomáhat se živobytím. Starší děti se staraly o mladší sourozence, ale samozřejmě musely také pracovat. Až uzákonění povinné školní docházky na konci 19. století se dá hovořit také o volném času dětí. Začalo se zakládáním různých spolků, začaly také vznikat první organizace pro děti a mládež, které se snažily získat je pro svou činnost. V tomto období se rozdělily zařízení na dva typy, které známe do dnešní doby. Prvními byla zařízení, které sloužila pro dospělé, později také pro děti a mládež – např. tělocvičnu, hřiště (Sokol). Druhými byla zařízení pro nejmladší děti – sportovní zařízení na školách, dětské tábory (YMCA, YWCA, Skaut)

Toto období, které vynikalo rozmachem bylo příznivé především tam, kde byl průmysl. Tzn. západoevropské země, východní Evropa se potýkala se sociálními a zdravotními problémy obyvatelstva a tak zde docházelo později k rozvoji těchto zařízení. V 19. století dochází k velkému zájmu z vědeckých a filosofických kapacit o tuto tematiku, např. J. J. Pestalozzi, E. T. Seton, atd. V Čechách je vývoj trochu pomalejší, teprve na přelomu 19. a 20. století k nám přichází skauting a teprve v roce 1927 k nám přichází první salesiáni. A jak uvádí Přadka (2002, str. 27): „*Druhá polovina 19. století v Čechách a na Moravě je charakterizována činností nejrůznějších kulturních spolků a sdružení, především pěveckých, čtenářských, vzdělávacích atd., vedle toho spolků charitativních, z nichž některé se snažily i dělat něco pro děti a mládež. Ale velkého pedagoga volného času (kromě Miroslava Tyrše) v té době u nás nenacházíme.*“ Ale přece jeden významný pedagog, který se zabýval mimoškolní činností na našem území působil. Je to Antonín František Svojsík, který hodně cestoval a tak se setkal např. i s díly R. Badena Powella o anglickém skautingu. Na základě těchto zkušeností zakládá v roce 1914 Junák – český skaut. Podle Janiše (2009) přínos Svojsíka byl především v tom, že rozvíjel mimoškolní výchovu. Dle něj byl velmi důležitý harmonický, všestranný rozvoj osobnosti. Svojsíkův odkaz je také velmi významný v tom, že se věnoval osobnosti vedoucího, kterého označil názvem vůdce.

1.3.4 20. - 40. léta 20. století

V této době se vytvořily dva základní modely, jak uvádí Pávková (2008) model západní a severní Evropy – za pomoci státu se rozvinuly dosavadní typy sdružení a institucí a jejich činnosti. Patřila k nim především sdružení dětí, mládeže a dospělých, ale také novátorsky uvažující pedagogové. Vytvářely se národní i mezinárodní asociace (např. sdružení ubytoven mládeže již od roku 1932). Druhým významným modelem byl ten ze Sovětského sva-

zu. Jeho vznik byl spjat s přímým vlivem státu, s jeho politickou ideologií a s monopolní organizací dětí a mládeže. Nic jiného nemohlo existovat. Toto uspořádání vytvářelo podmínky pro účinné výchovné a vzdělávací působení v této zemi. V Sovětském svazu v té době převládala vysoká ngramotnost a celkově nízká životní a kulturní úroveň obyčejných lidí. V tomto období dochází k prudkému rozvoji skautingu a to nejen ve městech, ale také ve vesnicích. Vznikají různé směry jejich činnosti, které se různě diferencují. Mládež hromadně vyjíždí za město, do přírody, který směřuje k tzv. divokému skautingu, který se vžil do podvědomí lidí pod názvem trampink.

V období II. světové války a okupace Československa byla zcela zastavena veškerá činnost Junáka i Sokola. Někteří z jejich členů pracovali také v odboji.

1.3.5 poválečný vývoj

V době pro II. světové válce se organizace, instituce i samotná náplň činnosti rozvíjela v individuálních podmínkách rozděleného kontinentu. Činnost jednotlivých skautských organizací v Československu začaly opět pracovat po světové válce, ale jen do února 1948, kdy byla zakázána. Junák ještě nějaký čas pracoval v rámci jednotné mládežnické organizace, než úplně tuto činnost ovládla známá organizace pro děti Pionýr. Rozvoj v nesocialistických státech se volnočasové aktivity rozvíjely dále na zásadách předválečné orientace. Začala se také rozvíjet další alternativní hnutí mládeže. V Sovětském svazu a socialistických státech také pokračoval vývoj jako před válkou, i když některé ideologie zasáhly i tuto činnost. Hlavní náplní bylo to, aby děti vhodně využívaly svůj volný čas (pořádaly se různé besedy, soutěže, výlety, letní tábory, atd.) a na druhé straně šlo o cílený uvědomělý politicky koncipovaný charakter. Ale např. domy dětí a mládeže byly v západní Evropě oceňovány za svůj citlivý přístup k dětem a mládeži.

1.3.6 50. – 80. léta 20. století v Československu

V první polovině 50. let měly domy dětí a mládeže monopolní postavení ve výchově ve volném čase, postupem času se dostává do podvědomí lidí, že volný čas dětí, mládeže, ale i dospělých zaujímá významnou roli v životě člověka. Začínají se rozvíjet různé aktivity pro děti a mládež. Vzniká organizace Pionýr a domy dětí a mládeže jsou přejmenovány na domy pionýrů a mládeže. Začínají různá šetření o využití volného času, sociologické průzkumy jsou velmi cenné. Také myšlenka skautingu nebyla zapomenuta, vždyť po uvolnění

v roce 1968 začaly pracovat skautské oddíly, vycházely časopisy, pořádaly se tábory. A opět přišla normalizace a zase období jednotné dětské a mládežnické organizace. Ale i v této nelehké době, kdy svazáčtí funkcionáři hlídali „ideologickou čistotu“ práce s dětmi, se objevila celá řada vedoucích, kteří pracovali a uplatňovali mnohé ze skautské koncepce. Mezi aktivní pracovníky v této době jistě patří spisovatel a zároveň aktivní vedoucí skautského hnutí Jaroslav Foglar. Jeho tvorba je známá a především poučná do dnešní doby. Jeho pedagogická tendence se dá charakterizovat jako požadavek na přípravu pěkné schůzky, která má být plná zajímavých her a soutěží, napětí a společného smíchu. To je ovšem velmi náročné pro pedagogické výkony. V 70. – 80. letech narůstá počet účastníků a různých nabídek na aktivní, zdravé, relaxační vyžití.

1.3.7 90. léta 20. století

Pro naši mládež, ale i dospělé se otevřely hranice, kde poznávají zejména západoevropskou a zámořskou kulturu. Tzv. „Sametová revoluce“ v roce 1989 by nemohla proběhnout bez činů a akcí mládeže. Začínají vznikat a ožívat nové i staré programy. Domy pionýrů a mládeže jsou opět domy dětí a mládeže. Dochází k velkým změnám nejen v oblasti ekonomické, sociální, ekologické, ale také v oblasti volného času. Do popředí se dostává ochrana životního prostředí. Jednotlivé organizace zahrnují do svého rámce svých hlavních idejí zájem a ochranu přírody, spojují ji s pobytem v ní. Evropa se začíná sjednocovat v oblasti nabídek volnočasových aktivit, organizace, instituce musejí začít aktivně jednat v době konkurence na trhu, otvírají se novým cílovým skupinám, např. sociálně a zdravotně handicapovaným lidem. Pro všechny se otvírají další a další možnosti jak naložit se svým volným časem, ale přichází i mnoho úskalí jako jsou drogy, alkohol, nezaměstnanost, atd. Každá lidská činnost má své dějiny a také volný čas jej má. Z toho dobrého bychom se měli vždy poučit a to špatné rychle zapomenout.

2 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ

Jak uvádí Spousta (1998, str. 12): „*Volný čas je veličina, která bývá chápána jako atribut, charakteristický znak svobody individua. Má však svou hodnotu jen v poměru k pracovním i mimopracovním činnostem, které jedinec koná buď v rodině, nebo v širším společenském prostředí.*“ Z toho je patrné, že volný čas má řadu funkcí, které nabývají na význam s jeho dospíváním, s vyhraňováním jeho potřeb a zájmů. Ve své práci Kavanová, Chudý (2005) definují mnoho funkcí volného času podle jednotlivých pedagogů a vědeckých pracovníků v oblasti volného času, např. podle Čápa, Holinové, Masarika a kol., Kratochvílové. Podle nich se aktivity v tomto čase vzájemně prolínají a doplňují. V zásadě jde o následující rozdělení funkcí volného času:

2.1 výchovně – vzdělávací funkce

Na tuto funkci je kladen velký důraz, všechny instituce a organizace se podílejí na rozvíjení schopností, morálních zásad. Ve svých nabízených aktivitách rozšiřují dětem, mládeži znalosti a dovednosti z různých oborů lidské činnosti. Zájmová činnost přináší seberealizaci, posílení sebevědomí přispívá k celoživotnímu vzdělávání. Podle Krutičky (2004) právě tato výchovně vzdělávací funkce výchovy mimo vyučování probíhá v rámci celého dětského kolektivu, který je organizován. A to proto, že jejich učitelé, vedoucí, trenéři se snaží těmto svým svěřencům předat vědomosti, dovednosti či nové návyky.

2.2 zdravotní funkce

Tato funkce je naplňována tím, že dítě si stanovuje svůj režim dne tak, aby podporoval zdravý tělesný a duševní stav. Tzn. že se střídají různé formy činnosti pravidelně, duševní a tělesná činnost, práce, odpočinek. Zvlášť velký význam mají tělovýchovné a sportovní aktivity, které tak umožní dětem vykompenzovat „sezení ve vyučování“.

2.3 sociální funkce

V institucích a organizacích, které se zabývají naplňováním volného času dětem tak vytváří celou řadu sociálních vztahů, ať již ve skupinách mezi jednotlivci, nebo mezi vychovateli a dětmi. Pomáhají také vytvářet harmonické prostředí, především pro ty děti, které mají rodinné problémy, jsou různě společensky hendikepovány ze strany rodiny. Jedná se také o dobu, kterou děti tráví v organizaci tehdy, když jsou rodiče v zaměstnání. Tato funkce má

velký význam z málo podnětných rodin, kde neexistuje správná komunikace, vztahy, přirozené prostředí.

2.4 preventivní funkce

Děti ovlivňují různé sociálně patologické jevy, které primárně mohou pomoci odstraňovat právě zmiňované instituce a organizace pracující s dětmi a mládeží v jejich volném čase. Dobrou nabídkou pravidelných, nepravidelných či spontánních akcí můžeme tyto jevy eliminovat, nebo úplně odstranit. V tomto ohledu je velmi důležitá motivace, vlastní iniciativa, kreativity a hlavně nadšení a elán pracovat s dětmi. Volný čas ovlivňuje děti, které se dostávají do styku se sociálně patologickými jevy ve společnosti, ale právě instituce, které se touto otázkou zabývají mohou velmi výrazně tomuto zamezit svou nabídkou aktivit). Tato funkce se dle Průchy (2000) týká také konceptu animace, což je výchovná koncepce, kterou rozvinul německý pedagog H. Opaschowski. Jedná se o nedirektivní způsob povzbuzování k seberealizaci zájmovými aktivitami.

2.5 rekreační a relaxační funkce

Přináší zotavení, uvolnění, odpočinek, nabrání nových sil do další činnosti, kompenzuje různé zklamání a neúspěchy. Není to však jen pasivní oddych, ale také aktivní odpočinek, tvořivé hry, atd. Dítě potřebuje kromě organizované činnosti, tak i spontánní, neorganizované aktivity např. se svými sourozenci, kamarády, spolužáky, jako je např. společný poslech hudby, návštěva kina, povídání si, atd.

2.6 seberealizační funkce

Zájmová činnost uspokojuje potřeby, zájmy, ale také seberealizaci dětí. Hraje zde velmi důležitou roli správná motivace, která pomáhá dále rozvíjet nadání, talent, vlohy dítěte správným směrem. Vnitřní uspokojení se pak může přenášet i do dalších oblastí, kde dítě není již tak úspěšné. Cítí se ale pevnější a rozvíjí se tak jeho osobnost. Vždyť jak uvádí Chudý (2006, s. 11): *„Ciel' zmenit' sa, zdokonalit' vychádza zo sebapoznania v súlade s požiadavkami, kladenými na osobnosť nielen z okolia, ale hlavne od seba samého. Táto väzba vzniká na základe uvedomenia si a prežívania vlastného „ja“.*“

3 PŘEHLED ZAŘÍZENÍ PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a další subjekty pracující s dětmi a mládeží patří podle Hájka (2008) k nejdůležitějším pilířům v organizaci volného času dětí a mládeže. Činnost v těchto zařízeních se liší od školního vzdělávání v řadě skutečnostech: účast je zcela dobrovolná, program je široký a pestrý, probíhá vždy mimo výuku a je zde časová volnost výběru, využívají se různé prostory, které nejsou typické jako je školní třída, či učebna.

Vycházíme ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdá. Zde jsou zařazeny školská zařízení pro zájmové vzdělávání, kam patří střediska volného času, tj. domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností, školní družiny a školní kluby. Mezi ubytovací a výchovná zařízení se řadí domovy mládeže, internáty, školy v přírodě, dětské domovy různých typů.

3.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Mezi zařízení v oblasti školského zájmového vzdělávání řadíme školní družiny a kluby, střediska volného času (domy dětí a mládeže, stanice zájmových aktivit).

3.1.1 Školní družiny a školní kluby

Školní družiny jsou zpravidla určeny pro děti, které navštěvují 1. stupeň základní školy a to během školního roku a dle potřeb také o prázdninách. Školní kluby se zase více zaměřují na žáky 2. stupně ZŠ. Obě tato zařízení bývají součástí základní školy, a proto mohou pravidelně a cíleně ovlivňovat děti v jejich volném čase. Vychovatelé jsou každý den ve styku s dětmi, jsou v kontaktu s rodiči a mají odborné znalosti v oboru pedagogiky. Nabízí širokou nabídku různých zájmových a odpočinkových činností, relaxaci, ale také je zde prováděna činnost, která se zabývá přípravou na další vyučování. Dětem je také věnována individuální pozornost a podporuje se zde seberealizace, která může být zcela odlišná jako je ve škole. Školní družina i kluby mohou organizovat také jednorázové a příležitostné akce, např. motivované ročním obdobím, místními tradicemi, atd.

3.1.2 střediska pro volný čas dětí a mládeže (domy dětí a mládeže, stanice zájmových aktivit)

Tato školská zařízení patří mezi nejvýznamnější instituce, které mají dlouholetou tradici v naší společnosti. Po roce 1989 byla zbavena ideologického zaměření a začala se věnovat původnímu poslání, čímž je široká, pestrá nabídka volnočasových aktivit, ale také různých výukových programů pro různé typy škol a pro pedagogy. Tato zařízení se musí přizpůsobovat požadavkům a trhu, který i k této oblasti patří. Jejich hlavním posláním je naplňovat rekreační a výchovně vzdělávací funkci a to především nabízenou širokou škálou zájmových aktivit pro různé cílové skupiny dětí, mládeže i dospělých. Formy zájmového vzdělávání jsou stanoveny vyhláškou o zájmovém vzdělávání (vyhláška č. 74/2005., o zájmovém vzdělávání) a patří sem pravidelná a příležitostná zájmová činnost, spontánní, osvětová a táborová činnost, individuální práce s talenty, organizace různých soutěží a přehlídek vyhlášené MŠMT ČR, atd.).

Středisko volného času – Dům dětí a mládeže Šikula v Uherském Hradišti budu více rozebírat v praktické části této bakalářské práce.

3.2 Školská výchovná a ubytovací zařízení

Do kategorie školských výchovných a ubytovacích zařízení patří domovy mládeže, internáty a školy v přírodě.

3.2.1 domovy mládeže, internáty, školy v přírodě

Toto zařízení je určeno pro žáky středních škol a učilišť, kteří nestudují v místě svého trvalého bydliště. V domovech mládeže, které zajišťují stravování a ubytování je postaráno také o využití volného času mládeže. Mají širokou nabídku aktivit, od sportovních, přes kulturní, např. návštěva kina, divadla, až po různé přednášky, besedy, atd. Tyto aktivity jsou pouze nabízeny, ale nejsou povinné pro všechny. Internáty jsou určeny pro děti se zdravotním postižením. Jsou v návaznosti na činnost škol pro ně zřízených.

3.3 Výchovná zařízení pro ústavní výchovu

Do těchto zařízení se řadí diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Jedná se zde o preventivně výchovnou péči, která je dětem poskytována.

V těchto zařízeních se děti mohou ocitnou v době, kdy jejich rodina selhala. Poskytují speciálně pedagogické a psychologické služby dětem.

3.4 Další zařízení mimo vyučování

Zařízení a instituce, které se věnuje dětem a mládeži v době mimo vyučování je celá řada. Některé z nich se zaměřují na sport, jiné na kulturu, další na výuku jazyků, pořádání táborů, různých akcí. Jejich zaměření je velice široké, pestré a různorodé. Po tzv. „sametové revoluci“ došlo k jejich velkému nárůstu, a proto je i v dnešní době celá řada různých institucí, organizací, nadací, kanceláří, klubů, které se věnují právě aktivitám pro děti v jejich volném čase.

3.4.1 základní umělecké školy

Tyto školy jsou určené pro nadané děti v oblasti hudební, dramatické, výtvarné, hudebně-pohybové, skládají se zde talentové zkoušky. Navazují na dovednosti, které se dále rozšiřují a prohlubují.

3.4.2 jazykové školy

Rozšiřují vzdělávání v oblasti cizích jazyků, jsou na různých úrovních a to jak pro děti, tak pro mládež i dospělé. Jednotlivé třídy se zpravidla zřizují dle zájmů frekventantů, nebo dle jejich stávajících znalostí, zpravidla bez ohledu na věk. To se týká především mládeže a dospělých. V těchto školách někdy učí i rodilí mluvčí, jejich přístup k žákům bývá velmi otevřený, nezaujatý a bývá velkým přínosem.

3.4.3 kulturní zařízení

Do této kategorie se řadí knihovny, muzea, skanzeny, galerie, kina, divadla, výstavní prostory, atd. Mají také mnohostrannou orientaci svých nabízených činností, které působí na děti a mládež v jejich volném čase. Např. v knihovnách se začala velmi rozšiřovat významná celorepubliková akce „Noc s Andersenem“, kterou začaly organizovat právě knihovnice v dětském oddělení knihovny B. B. Buchlovana v Uherském Hradišti.

3.4.4 sociální zařízení

Do této oblasti řadíme nízkoprahová centra pro děti a mládež, která zajišťují svými aktivitami pomoc klientům, kteří se ocitli v obtížné životní situaci, nebo mají problémy ve škole, v rodině, jsou ohroženi sociálně patologickými jevy, atd. Tato zařízení mají čtyři základní formy poskytovaných služeb. Mezi tyto služby patří volný vstup a pobyt v zařízení ve volném čase. Dále nabízí volnočasové aktivity, odbornou pomoc, rady, pořádají jednorázové, ale také pobytové akce s výjezdem mimo obec působení. Provozují sociální služby, intervenci, poradenství, terapie a dále uskutečňuje činnosti a aktivity, které jsou zaměřeny na prevenci se zaměřením na snížení rizik sociálně patologických jevů (drogy, agresivita, šikana, atd.).

3.4.5 nestátní neziskové organizace

Další velmi důležitými organizacemi a institucemi, které působí v oblasti volného času dětí a mládeže patří organizace dětí a mládeže a občanská sdružení. Řada z nich působí na území celé České republiky, ale také celosvětově, např. Skaut, Pionýr, Sokol, YMCA, YWCA, atd. Děti a mládež se zaměřují na různé aktivity z oblastí sportu, turistiky, přírodovědy, enviromentální aktivity, kultury, technicky, vědy, atd. Působí zde také tělovýchovné jednoty, plavecké školy, zimní stadiony, atd.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU

V praktické části své bakalářské práce jsem se zabývala kvantitativním výzkumem, který jsem provedla v Domě dětí a mládeže v Uherském Hradišti se zaměřením na zkvalitnění sportovně tanečních aktivit nabízené pro děti školního věku. Zaměřila jsem se na studium dokumentů DDM, Zřizovací listinu DDM, Výroční zprávu DDM 2007/2008, statistické hlášení DDM, plán činnosti a plán táborevé činnosti.

Protože děti mají různé zájmy, objevují se nové druhy tanců, sportů, netradiční, neznámé styly a to je právě přitažlivé jak pro děti, tak i pro mládež. Cílem této práce je získat nové informace od dětí ve věku 11 – 14 let, což jsou děti staršího školního věku, žáci a žákyně 5., 6. a 7. tříd základních škol. Dále zjistit, které aktivity výše uvedeného směru jim na tomto zařízení chybí, které preferují a co je zajímá. Toto považuji za velmi důležité, zejména v době finanční krize jsou mnohé rodiny na pomyslném žebříčku úpadku, nemají tolik času na řešení problémů svých dětí, které by se tak mohly dostat na tzv. „šikmou plochu“. Podle (Krause, 2001) můžeme říci, že právě nedostatečná intervence ze strany rodičů, učitelů či vychovatelů v rámci ovlivňování volného času dětí může vést až k deviantním změnám v jejich chování .

4.1 Dům dětí a mládeže v Uherském Hradišti

Dům dětí a mládeže „Šikula“ v Uherském Hradišti (dále jen DDM) je školské zařízení, které v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, s vyhláškou č. 74/2005 SB., o zájmovém vzdělávání a se zřizovací listinou poskytuje zájmové vzdělávání v různých oborech. Jeho posláním je především rozvoj dětí, žáků, mládeže, ale i dospělých ve volném čase. Zaměření je pestré, rozmanité a široké. Pomáhá rozvíjet zájmy jedince, osobnost, talent, podporuje seberealizaci. DDM zřizuje Město Uherské Hradiště a to od 1. 1. 2007, předtím to byl Krajský úřad se sídlem ve Zlíně. V DDM pracují čtyři zájmová oddělení:

- tělovýchovné /zahrnuje i tance/ oddělení
- společensko-vědní oddělení
- estetické oddělení
- přírodovědné oddělení

Každé oddělení má svého vedoucího, který spolupracuje s externími či interními pracovníky. V rámci všech oddělení je široká nabídka zájmových kroužků, výukových programů, jednorázových akcí, táborů, seminářů, kurzů, besed, soutěží a přehlídek, atd. Celoroční činnost celého Domu dětí a mládeže v Uherském Hradišti vyplývá z plánu práce na příslušný školní rok, dále zavazuje na plán akcí a plán táborevé činnosti. Vše se konzultuje a připravuje v rámci pedagogických rad, které probíhají v pravidelných časových intervalech. V DDM probíhají také provozní porady, kde se realizují závěry z pedagogických rad v rámci jednotlivých aktivit

4.1.1 formy zájmového vzdělávání

V Domě dětí a mládeže Uherské Hradiště je mnoho forem zájmového vzdělávání, mezi velmi důležité patří :

- a) pravidelná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost – probíhá v zájmových kroužcích, které se schází obvykle 1x za týden. Realizují se v oborech tělovýchovných, estetických, společensko vědních a přírodovědných.
- b) příležitostná činnost – jedná se jednorázové akce, které jsou plánovány v celoročním plánu činností na školní rok, se zaměřením na aktuální činnosti, jedná se dále o soutěže, přehlídky, výlety, poznávací a projektové dny šité na míru např. mateřských, základních či středních škol.
- c) táborevá činnost – zahrnuje pořádání letních stálých, zahraničních a příměstských táborů, dále se sem řadí jednodenní expedice, akce pro veřejnost.
- d) výukové programy – pro mateřské, základní a střední školy v různých oblastech výchovy, např. dopravní výchova, výchova enviromentální, výukové dny dle požadavků jednotlivých škol.
- e) práce s hendikepovanými dětmi – individuální činnost se zrakově postiženými dětmi v oblasti estetické, vyvrcholením je každoroční účast těchto dětí na Dětském filmovém festivalu ve Zlíně, kde probíhá soutěž výtvarných prací právě takto hendikepovaných dětí.
- f) činnosti nabízené matkách s dětmi na mateřské dovolené – kluby dětí a maminek, které se scházejí v dopoledních hodinách v zařízeních DDM a připravují tak pro malé i dospělé aktivní využití tohoto času, kdy by jinak musely být samy doma.

g) osvětová a informační činnost – tato činnost je především zaměřená na enviromentální výchovu – semináře, projekty, školení pro pedagogy různých typů škol a školských zařízení, ale také pro veřejnost.

4.1.2 údaje o pedagogických zaměstnancích DDM

Dle „Výroční zprávy DDM za rok 2007/2008“ byl stav pedagogických pracovníků takový: interních pracovníků bylo celkem 6,5, z toho přepočtené úvazky také 6,5 pedagogického pracovníka. Dále v DDM pracují externí pracovníci, kteří vedou zájmové útvary a těch bylo 23, ale přepočtených, tzn. na plný pracovní úvazek (8 hod.), 0,65 pracovníka. Tedy celkem zajišťovalo pedagogickou činnost 7,15 přepočtených pedagogických pracovníků.

4.1.3 údaje o účastnících zájmového vzdělávání

Činnost Domu dětí a mládeže v Uherském Hradišti je otevřená pro všechny věkové kategorie, od malých dětí s maminkami, přes děti v mateřských, základních a středních školách. Zájmové útvary navštěvují také dospělí a senioři. Do těchto útvarů si vždy podávají přihlášku, která slouží k registraci, pro zdravotní pojišťovnu a pro další statistické účely DDM. Pokud děti nejsou plnoletí, pak přihláška obsahuje souhlas zákonného zástupce dítěte. Podpisem přihlášky potvrzují svůj souhlas s pravidelnou účastí na zájmovém vzdělávání, s úhradou stanoveného zápisného. S dodržováním vnitřního řádu DDM a bezpečnostních předpisů jsou účastníci seznamováni na zahajovací schůzce každého útvaru a to vedoucím jednotlivých oddělení.

Na nepravidelných akcích, soutěžích, přehlídkách, výletech, atd. se přihlášky nevypisují, ale vždy s tím souvisí seznámení s organizací akce a s bezpečností během celého průběhu aktivity.

4.2 údaje o činnosti DDM

Dům dětí a mládeže v Uherském Hradišti se především ve své činnosti zaměřil ve školním roce 2007/2008 na pravidelnou zájmovou aktivitu. Zájmové útvary, tj. kroužky, navštěvovalo celkem 1190 členů, kteří se scházeli 1x týdně ve 101 kroužcích. Děti do 15-ti let bylo celkem 1007, starších do 18 let bylo 58 a počet členů nad 18 let bylo 125.

Dům dětí a mládeže pořádá také příležitostné akce, kterých bylo ve školním roce 2007/2008 celkem 149. Počet účastníků bylo celkem 15 900, z toho dětí do 6-ti let 1 621, starších dětí od 6 do 18 let bylo celkem 6 271 a ostatních 8 008 účastníků. Příležitostné akce jsou pořádány převážně o sobotách a nedělích, popřípadě v době vánočních, jarních či velikonočních prázdninách. Těchto akcí se mohou zúčastňovat jak členové zájmových útvarů, tak i děti, mládež či ostatní nevidovaní účastníci.

Další významnou aktivitou je pořádání letní prázdninové činnosti. Ve výše uvedeném roce bylo zorganizováno a zrealizováno celkem 9 letních táborů. Z toho bylo 6 příměstských a 3 pobytové stálé. Příměstské tábory jsou takové, že rodiče přivádí své děti každý den v 7. – 8.00 hod. do domu dětí a mládeže a zase si je vyzvedávají v odpoledních hodinách. Děti mají připravený táborový program, je zajištěno stravování, pitný režim, zdravotnický dozor. Příměstských táborů se mohou zpravidla zúčastňovat také děti, které nastupují po prázdninách do 1. třídy základní školy. Pobytové tábory jsou mimo město Uherské Hradiště, převážně v přírodě, nebo u moře. Pobytových táborů se mohou zúčastňovat děti, které mají více než 7 let. Některé tábory jsou organizovány i pro děti od 14 – 18 let, např. vodácké. Všech táborů v roce 2008 se zúčastnilo 268 členů, zajišťovalo je celkem 33 pedagogických a zdravotnických pracovníků.

4.3 Rozbor tělovýchovného oddělení – pravidelná činnost DDM

Sportovní činnost patří mezi nejdůležitější aktivity lidské společnosti. Jak uvádí Kirchner (2009, s. 12): *„Prožitky, které člověk nebo živá bytost získá vlastním přičiněním, jsou ty nejcennější. Jedná se tedy o prožitky, které si vytvoříme „vlastním tělem“. Ať již při sportu, pohybové aktivitě, provozování hudby nebo při jiných činnostech, kterých se aktivně účastníme.“*

Ve školním roce 2007/2008 se pravidelné zájmové činnosti na úseku tělovýchovy účastnilo celkem 285 registrovaných členů. Ti se přihlásili na základě buď nabídky kroužků, kterou získali na www.ddmsikula.cz, nebo v tiskovinách – Dobrý den s Kurýrem, Zpravodaj UH, Deník Slovácko, na nástěnkách ve školách, veřejných výlepových plochách v Uherském Hradišti a nebo navštěvovali kroužky již v minulých letech. Mnoho dětí, ale i dospělých se přihlásilo do kroužků na základě doporučení svých kamarádů nebo přátel.

V tomto uvedeném školním roce se otevřely tyto zájmové útvary:

- a) pro děti a mládež, tj. žáci a studenti základních a středních škol: break dance, aerobic, hip hop, španělské flamenco, mix jam tanec, břišní tance, sportovní gymnastika, volejbal a basketbal
- b) pro dospělé a seniory: aerobic – step, břišní tance, klub dětí a maminek, kalanetika, jóga, pilates, tai chi, flexibary, gymbally a owerbally, španělské flamenco

Pro pravidelnou zájmovou činnost v kroužcích tělovýchovné oddělení využívá pronajatých prostor na Diakonii – středisko Cesta Českobratrské církve evangelické, křesťanské sportovní organizace Orel, Sportovní hala, tělocvična ZŠ Unesco v Uherské Hradišti a dále pak prostory tělocvičen v ZŠ Velehrad, Bílovice. Pouze břišní tance a kalanetika probíhá v zrcadlovém sále DDM.

Sport a cvičení patří k životu odnepaměti. A jak uvádí Křivohlavý (2001, str. 139): „*Cvičení ovlivňuje nejen fyzickou stránku člověka. Má vliv i na zlepšení řady psychických projevů. Příkladem může být pozitivní vliv cvičení na zlepšování depresí zatížené psychiky, na snižování úrovně úzkosti (anxiety), zvyšování kladného sebehodnocení a posilování psychiky v boji se stresem.*“

Zájmové útvary, kroužky, které navštěvují děti se pravidelně zúčastňují různých soutěží, přehlídek a prezentací v rámci celoročního plánu DDM. Každoročně pořádá DDM řadu soutěží v kroužcích, ale také velké soutěže jako je Dance show, které se účastní zhruba 150 dětí a mládeže ze Zlínského, Jihomoravského kraje, ale také ze Slovenska. Další velkou akcí je Aerobic show, které se účastní skupiny z celé Moravy. V loňském roce soutěžilo 37 teamů s 375 děvčaty. Na tyto soutěže navazuje také oddílová soutěž ve sportovní gymnastice, kde se cvičí na sportovním nářadí jako je kladina, hrazda, gymnastický koberec, přeskok přes kozu či švédskou bednu. Děti také vystupují na různých akcích pořádaných DDM nebo jinými organizacemi města, kde se prezentují co se během školního roku naučily.

Na odborné vedení kroužků si musí DDM zajistit externí pracovníky, které platí na základě uzavřené smlouvy na celý školní rok. Jedná se především o studenty středních a vysokých škol, kteří mají zájem o určitý sport, a kterému se věnují ve svém volném čase. Často se jedná o bývalé členy kroužků. Každý vedoucí oddělení své externí pracovníky proškoluje

o bezpečnosti, první pomoci, ale především o tom, jak správně vést hodinu, jak děti motivovat, jak je získat a nadchnout pro sport či tanec.

V rámci projektu, který získal DDM v roce 2007 z krajského úřadu Zlín bylo zorganizováno 15 praktických sportovních a tanečních seminářů zdarma. Tam se přišlo podívat, ale také vyzkoušet si novinky z této oblasti na 250 dětí, mládeže a dospělých. Nabídka byla široká od hip hopových seminářů, přes breaky, free styly, poi, disko tance, až po flamenco a tai chi. Z těchto se podařilo otevřít nově hip hopové kroužky, flamenco pro dospělé, tai chi. Systém praktických seminářů se velmi osvědčil, i když ne všechny nabízené volnočasové aktivity se podařilo naplnit, např. kroužek poi, což je žonglování s míčky, či otevřeným ohněm.

5 VÝZKUMNÝ ZÁMĚR

V této bakalářské práci je hlavním výzkumným záměrem pomoci při hledání a zkvalitnění nových aktivit v rámci volného času dětí a mládeže pro Dům dětí a mládeže v Uherském Hradišti, v oblasti tělovýchovy a sportu. Její rozšíření o atraktivní aktivity, které zajímají současnou mladou generaci školního věku, ale nejen je. Vždyť co mají dělat děti a mládež po vyučování? Je vždy lepší, aby se učily něčemu novému co je baví, zajímá a tím získávaly další zkušenosti, které budou důležité pro jejich další život. DDM se snaží nabízet celou řadu pravidelných zájmových aktivit v kroužcích. Tato celoroční činnost může navázat např. na zorganizování letního pobytového tábora s výukou tanců, či netradičních sportů. Je jisté, že úkolem je především nejprve zjistit co dětem chybí, ale také čemu se rádi věnují a kde prožívají volný čas. Potom teprve následuje nabídka nových aktivit a na závěr zrealizování nových zájmových kroužků.

5.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém této bakalářské práce je formulován prostřednictvím výzkumných otázek:

Jaké kroužky děti nejčastěji navštěvují?

Kde děti tráví nejvíce svého volného času?

O jaké nové volnočasové aktivity v oblasti sportu se děti nejvíce zajímají?

5.1.1 dílčí výzkumné problémy

Kvantitativní výzkum, který byl prováděn formou dotazníkového šetření. Má několik dílčích výzkumných problémů, které vychází právě z dotazníku, který byl dětem předložen.

Kde a jak často navštěvují děti nějaký zájmový kroužek?

Kdo jim pomohl vybrat zájmový kroužek?

Jaké sportovní a taneční aktivity děti zajímají?

Vymezení klíčových pojmů:

- zájmový kroužek, útvar – kroužek, který probíhá 1x týdně s určitou vyhraněnou náplní činnosti

- sportovní a taneční aktivity – myslí se tím sporty a tance, které děti znají a nebo se ně zajímají. Např. se jedná o kolektivní míčové sporty, moderní taneční styly – hip hop, break dance, ...a nebo adrenalinové sporty – lezení po zkušební horolezecké stěně

5.2 Cíle výzkumu

V této bakalářské práci se snažím formou kvantitativního výzkumu zjistit, které sportovní a taneční kroužky chybí v nabídce DDM v Uherském Hradišti pro děti ve věku od 11 – 14 let. V tomto věkovém období si děti již samy vytváří své názory na to, jak trávit svůj volný čas, jsou lehce ovlivnitelné různými negativními jevy, které současná společnost nabízí. Proto bych chtěla přispět svými získanými výsledky z výzkumu, k rozšíření této nabídky o aktivity nové, netradiční, prostě „in“ zájmové kroužky. V tomto věkovém období si také vytváří své profilové názory, a to jak na své budoucí povolání, tak i na svůj další samostatný život mimo své primární rodiny. Výzkum jsem zaměřila formou dotazníku na tyto okruhy:

- a) osobní otázky respondentů na využívání jejich současného volného času
- b) otázky, na které odpovídaly jak by si představovaly ideální trávení volného času

Celkový význam výzkumu je zcela závislý na odpovědích, v rámci dotazníku, ze strany dětských respondentů. Hlavním cílem tohoto výzkumu je zjistit jaké volnočasové aktivity dětem chybí v nabídce DDM Uherské Hradiště v oblasti tělovýchovy a sportu. Dalšími cíli jsou pak, získat odpovědi od respondentů na jednotlivé otázky, které jsou uvedené ve výše vymezených výzkumných problémech.

5.3 Metoda sběru dat

Bakalářskou práci jsem vedla jako kvantitativní výzkum problému, které zájmové aktivity chybí na DDM Šikula v Uherském Hradišti v oblasti tělovýchovy. Zdroje získaných dat prostřednictvím dotazníku jsem obdržela od dětí přímo v zájmovém útvaru, či během výukového programu v budově DDM. Dotazník je v písemné formě, otázky jsou přiměřeně kladené s přesným označením odpovědi, buď „zakroužkuj, nebo napiš“. Tak, aby to pro děti bylo jasné a na první pohled zřejmé. Otázky jsou jednoduché a krátké. Objektivnost získaných odpovědí jsem se snažila dosáhnout pomocí srozumitelných formulací, výběru respondentů a způsobu zadávání dotazníku. K tomu jsem využila osobních kontaktů

s třídními učiteli a vedoucími kroužků. Některé otázky jsem formulovala jako otevřené, některé jako uzavřené. Dotazník obsahuje celkem 21 položek, které nabízejí respondentům možnost výběru z odpovědí, nebo mohou uvést vlastní názor. Po dobu vyplňování jsem byla přítomna osobně. Dva typy otázek, uzavřené a otevřené, jsem vybrala proto, aby bylo možno výzkum spolehlivě vyhodnotit. Získané výsledky tak především využít v praxi, přímo v činnosti DDM. Předpokládám, že výsledky výzkumu pomohou pracovníkům DDM v jejich přípravě nového školního roku. Mohou tak začlenit tyto návrhy do nabídky nových volnočasových aktivit .

5.4 Metodika výzkumu

≈ kvantitativní výzkum

≈ dotazníkové šetření

≈ popisný výzkumný problém

≈ náhodný výběr respondentů

≈ technika - dotazník, analýza dat, dokumentů

Konstrukce techniky výzkumu (dotazník)

Abych dosáhla co největší návratnosti vypracovaných dotazníků od respondentů, zvolila jsem k tomu hodiny zájmových útvarů a výukových programů. Všechny tyto aktivity probíhaly v zařízení DDM. Výzkum probíhal v učebnách a hernách DDM Uherské Hradiště a v Přírodovědném centru Trnka (detašované pracoviště DDM). Všichni pedagogičtí pracovníci, kteří v tu dobu pracovali s dětmi, byli ochotni tento dotazník zařadit do svých hodin. Vedlo je tomu především přesvědčení, že získané výsledky, mohou pomoci všem ke zkvalitnění a rozšíření nabídky volnočasových aktivit dětem.

V dotazníku byly uvedeny dva typy výzkumných otázek. Jednalo se o otevřené a uzavřené otázky. Tyto dva typy jsem zvolila proto, že se jedná o jednoduché a srozumitelné otázky, které jsou vhodné pro zkoumanou věkovou kategorii respondentů z řad dětí. Otevřené otázky byly celkem 4, uzavřených bylo 17, celkově 21 otázek. Charakteristiku jednotlivých položek z dotazníku vysvětluje tabulka 1 s komentářem.

Typ otázky	Otázka číslo
Uzavřená otázka	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21
Otevřená otázka	4, 7, 11, 18

Tab. 1. Design dotazníku.

Komentář položek:

č. 1, 2, 20, 21 – sociologická, demografická, charakteristika respondenta (pohlaví, věk, bydliště)

č. 3, 8, 9, 10 – časové zhodnocení a využívání volného času

č. 4, 19 – výpovědi respondentů o místě svého využívání volného času

č. 5 – výpovědi respondentů, kdo finančně zajišťuje výdaje spojené s volným časem

č. 6 – výpovědi respondentů, kdo má vliv na výběr náplně jejich volného času

č. 7 – jaké kroužky navštěvují respondenti ve volném čase

č. 11, 18 – subjektivní výpovědi respondentů jakou by chtěli mít náplň volného času

č. 12, 13, 14, 15, 16, 17 – subjektivní informace respondentů o různých sportovních aktivitách

5.4.1 Předpoklady závěrů dotazníkového šetření

V tomto výzkumu byl použit popisný výzkumný problém, který dle Maňáka (2004) vede vždy k popisu určité reality, situace či jevu. U tohoto typu výzkumného problému nelze obvykle mluvit o stanovení hypotéz a jejich následné ověřování. Proto jsem si stanovila dílčí předpoklady těchto závěrů:

- a) P1 - Předpokládám, že 70 % respondentů, navštěvuje zájmový kroužek nebo jinou aktivitu každý týden.
- b) P2 - Předpokládám, že 60 % respondentů, sportuje každý den a nebo téměř každý den.
- c) P3 - Předpokládám, že 50 % respondentů, tráví u počítače alespoň 2 hodiny za den.
- d) P4 - Předpokládám, že 20 % respondentů, tráví venku 1 a méně hodiny za den.

- e) P5 - Předpokládám, že 50 % respondentů, zajímají netradiční sporty a horolezectví (např. na zkušební stěně) zájem.
 - f) P6 - Předpokládám, že 60 % respondentů, zajímají různé nové taneční styly.
 - g) P7 - Předpokládám, že 60 % respondentů, zajímají nové míčové a kolektivní sporty.
 - h) P8 - Předpokládám, že 30 % respondentů, zajímají sporty jako jsou aerobic, sportovní gymnastika.
- ad a) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P1 slouží položka z dotazníku č. 3.
 - ad b) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P2 slouží položka z dotazníku č. 8.
 - ad c) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P3 slouží položka z dotazníku č. 9.
 - ad d) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P4 slouží položka z dotazníku č. 10.
 - ad e) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P5 slouží položka z dotazníku č. 12 a 13.
 - ad f) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P6 slouží položka z dotazníku č. 14.
 - ad g) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P7 slouží položka z dotazníku č. 15 a 16.
 - ad h) K potvrzení či vyvrácení předpokladu P8 slouží položka z dotazníku č. 17.

5.4.2 Výzkumný vzorek

Základní informace o věkových zvláštностech respondentů z hlediska psychologického a pedagogického: Podle Marie Fürst (1997, s. 148) patří děti, které dosáhly věku 11 let do periody raného mládí. Je to rozhodující stádium pro sociální vztahy. V tomto úseku života dítěte dochází k velkým tělesným i psychickým změnám. Typickou se vždy jeví nerovnováha mezi vyspělou rozumovou a tělesnou schránkou dítěte a naprostou nevyzrálostí citů a sociálního jednání. Toto období se také často nazývá obdobím druhého vzdoru, to se projevuje zejména ve velké kritičnosti a to prakticky ke všemu. Dospívání probíhá zcela odlišně u dívek a u chlapců. Dívky dospívají rychleji a dříve, chování je také jiné. Po stránce tělesné probíhá období pubescence velmi nerovnoměrně, nastává prudký nerovný vývoj, tzv. skoky. Dochází k pohlavnímu zrání. Jak uvádí Hájek (2008, s. 92) : „*V období dospívání dochází rovněž k rozvoji poznávacích procesů, jejichž úroveň se na konci období může přiblížit optimálním možnostem jedince.*“ Proto je velmi důležité aktivně pedagogicky působit právě na tyto děti v tomto věku.

Zdokonaluje a zvyšuje se:

- a) vnímání – je uvědomělejší, analýza a syntéza je přesnější, zkvalitňuje se orientace v prostoru
- b) pozornost – větší soustředěnost, stálost, pohotovost, rychlost zaujetí, upevňování zájmů
- c) paměť – větší míra zapamatovatelnosti, trvalost a širší rozsah, pohotovost při vybavování si získaných poznatků a vědomostí, mechanická paměť dosahuje nejvyšší mety, důležitá je motivace
- d) fantazie – důležitost reprodukční, tvůrčí fantazie, rozvíjí se denní snění
- e) myšlení – zdokonalení syntézy a analýzy, začínají se projevovat individuální rozdíly, to se projevuje také v řeči pubescentů
- f) city – v této životní etapě hrají velmi důležitou roli, jsou rozmanitější, hlubší, dochází ke změnám v oblasti mravních, intelektuálních citů

Jak uvádí Hájek (2008, s. 97): „*Charakteristiku osobnosti dospívajících určují zejména potřeby, zájmy, postoje, vzory a ideály, životní plány a aspirace, schopnosti, sebeuvědomění, sebehodnocení, vlastnosti charakteru a temperamentu. Rozvoj všech těchto vlastností je ovlivňován jak vrozenými předpoklady, tak začleněním osobnosti do sociálního prostředí a výchovou.*“

Výzkumný vzorek respondentů byl stanoven následujícím způsobem:

- základní soubor respondentů – respondenti jsou ve věku 11 – 14 let, resp. žáci 5., 6. a 7. třídy základních škol v Uherském Hradišti a jeho okolí.
- výběrový soubor – náhodný výběr respondentů, výběr byl zvolen tak, že všechny děti, které přišly do zájmových útvarů či výukových programů a zároveň byly žáky výše uvede-
ných tříd, byly zařazeny do výzkumu. Výzkum byl prováděn v době od 1. 2. – 1. 3. 2010
v DDM v Uherském Hradišti.
- předpokládaný rozsah byl stanoven na 150 respondentů a toto bylo také na 100 % zreali-
zováno.

5.5 Časový plán a harmonogram výzkumu

Kvantitativní výzkum, jenž probíhal v době od listopadu 2009 do března 2010 byl časově rozdělen do následujících etap:

1. etapa - stanovení tématu bakalářské práce, vymezení zásad pro její vypracování, stanovení výzkumných problémů, cílů – listopad – prosinec 2009
2. etapa - volba metodiky a výzkumných technik, zajištění technických opatření pro realizaci kvantitativního výzkumu – prosinec 2009
3. etapa - předvýzkum - prosinec 2009
4. etapa - přehodnocení výzkumného nástroje, dílčí úpravy – leden 2010
5. etapa - realizace hlavního výzkumu, sběr dat – únor 2010
6. etapa - shromažďování, kontrola, třídění, uspořádání a vyhodnocení dotazníků – 1. polovina března 2010
7. etapa - zpracování a analýza získaných dat z dotazníků – 2. polovina března 2010
8. etapa - dopracování, závěry, úpravy výzkumného šetření, závěrečná zpráva – duben 2010

5.6 Předvýzkum

Předvýzkum byl realizován v prosinci 2009 v DDM. Sledovala jsem dotazníkovým šetřením kvalitu výzkumného nástroje. To znamená, zda jsou položené otázky – položky dotazníku – srozumitelné a pochopitelné pro tuto věkovou kategorii dětí (11 – 14). Sledovala jsem, zda děti chápou jednotlivé dotazy bez mojí pomoci. Také jsem zjišťovala zda tímto způsobem získám požadované informace k vyhodnocení. Předvýzkum jsem zrealizovala u 30 dětí, z toho bylo 10 žáků 5. třídy ZŠ, 10 žáků 6. třídy ZŠ a 10., žáků 7. třídy ZŠ. Dále jsem jednotlivé položky dotazníku konzultovala s vedoucími oddělení DDM Uherské Hradiště. Zjistila jsem některé nedostatky a opravila dotazník v těchto položkách takto:

- položka č. 4 – došlo k výměně otázky původně uzavřené za otevřenou, aby děti mohly uvést další instituce či organizace
- položka č. 9 – tato položka byla doplněna o časovou jednotku, tzn. „za den“

- položka č. 11 – oprava textu na „Chtěl/a by jsi navštěvovat sportovní či taneční kroužek? Pokud ano, napiš jaký“
- položka č. 19 – zcela doplněna tato položka s otázkou „Chodíš rád do přírody?“
- položka č. 20 – zcela doplněna tato položka s otázkou „Jsi ochotný/á dojíždět do kroužku do nejbližšího města?“

Položky č. 19 a 20 byly záměrně doplněny. Vzhledem k záměrům výzkumu a k tomu, abych mohla naplnit téma bakalářské práce „Zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit DDM Uherské Hradiště.“ Při testování nebylo zjištěno závažných nedostatků, ale dotazník byl přehodnocen k samotnému hlavnímu výzkumu o výše uvedené změny.

5.7 Popis samotného výzkumu

Kvantitativní výzkum pomocí dotazníku, se šetří jakým způsobem lze dosáhnout zkvalitnění nabídky volnočasových aktivit DDM Uherské Hradiště. K tomuto šetření byl zvolen výzkumný vzorek dětí ve věku 11 – 14 let, tj. žáci 5., 6. a 7. tříd základních škol v Uherském Hradišti a jeho okolí. Tento výzkum byl realizován osobně dětmi, v rámci zájmových kroužků či výukových programů. Vyplněné dotazníky byly dále shromážděny v době od 1. 2. – 1. 3. 2010, zkontrolovány, utříděny a takto připraveny k vyhodnocení. Jednotlivé položky (21) byly důkladně zhodnoceny a zpracovány. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo získat odpovědi respondentů na tři výzkumné otázky. A to „Jaké kroužky děti nejčastěji navštěvují“, „Kde děti tráví nejvíce svého volného času“ a „O jaké nové volnočasové aktivity v oblasti sportu se děti nejvíce zajímají“. Dále byly stanoveny dílčí výzkumné problémy (viz. str. 34) a odpovědi na tyto otázky byly také nesmírně cenné při vyhodnocování celého výzkumného šetření. Celkové závěry a stanovení doporučení pro DDM v Uherském Hradišti vycházely ze 150 odpovědí respondentů. Toto lze považovat za objektivní závěry, které by se již mohly prakticky realizovat v nabídce nových zájmových kroužků pro děti ve školním roce 2010/2011.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Kapitola č. 5 se více orientovala na popis a realizaci přípravné fáze výzkumu, bylo nutno stanovit výzkumný a dílčí problém, cíle a metodiku výzkumu, metody sběru dat, předpoklady závěrů, časový plán a harmonogram výzkumného šetření. V této kapitole č. 6 se budu zabývat především deskripcí celé realizace hlavního výzkumu a zhodnocení výsledků. Zároveň zde bude uvedena analýza výzkumu, vyhodnocení a interpretace získaných výsledků.

6.1 Hlavní výzkum

Respondentům byl zadán dotazník jeho autorem, to bylo možné především z toho důvodu, že probíhal v časovém období od 1. 2. – 1. 3. 2010 a to přímo v DDM Uherském Hradišti v rámci zájmových kroužků a výukových programů. Proto byla návratnost 100 %, rozdáno i odevzdáno bylo všech 150 dotazníků. Přímou účastí autora dotazníku, bylo zajištěno, že respondenti byli informováni o cíli, významu i souvislostech předkládaného tištěného formuláře s otázkami.

6.2 Analýza a interpretace získaných dat z hlavního výzkumu

Získané data z dotazníku byly zpracovány a vyhodnoceny kvantitativním způsobem, tedy pozitivisticky. Všichni respondenti (150 dětí) odpověděli na všechny položky a žádný z odevzdaných formulářů nemusel být vyřazen z výzkumu. Analýzou dochází k formulování závěrů s vyjádřením pravděpodobnosti, kdy se zobecňují závěry k doporučení pro praxi v Domě dětí a mládeže v Uherském Hradišti. Hlavním principem výzkumu je objektivnost a validita zkoumání, tzn. že jsem ve své činnosti vůbec nezasažovala subjektivně.

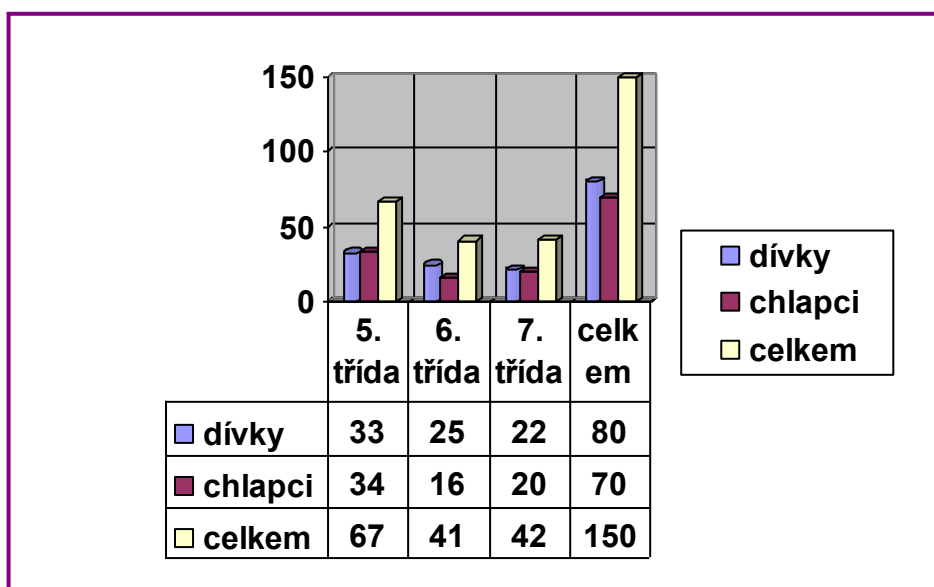
6.2.1 Vyhodnocení a interpretace jednotlivých položek dotazníku

V rámci výzkumného šetření bylo rozdáno a zpětně navraceno 150 dotazníků a to žákům 5., 6. a 7. třídy základních škol. Z toho bylo 67 žáků 5. tříd, 41 žáků z 6. tříd a 42 žáků ze 7. tříd ZŠ. Z uvedeného vyplývá toto procentuální zastoupení: žáci z 5. tříd 44,67 %, žáci z 6. tříd 27,33 % a žáci z 7. tříd 28,00 % z celkového počtu respondentů – Tab. 2. Z celkového pohledu je tedy zřejmé, že se jednalo o 100 % návratnost dotazníků.

	základní soubor	procentuální zastoupení	respondenti město	respondenti vesnice
5. třída	67	44,67 %	35	32
6. třída	41	27,33 %	11	30
7. třída	42	28,00 %	21	21
celkem	150	100 %	67	83

Tab. 2. Přehled respondentů.

Z výše uvedené tabulky lze vyčíst procentuální zastoupení jednotlivých respondentů v dotazníkovém šetření, pro lepší přehled přikládám Obr. 1. Celkový přehled respondentů.

Obr. 1. Celkový přehled respondentů.

Legenda:

K výše uvedeným skutečnostem jsem došla zpracováním položek č. 1. a 2. Vyplývá z nich závěr, že výzkumného šetření se zúčastnilo 80 dívek, tj. 53,34 % respondentů a 70 chlapců, což znamená 46,66 % všech respondentů. Lze konstatovat, že kategorie dle pohlaví jsou srovnatelné.

6.2.2 Kvantitativní analýza dílčích předpokladů výzkumu

Tuto analýzu jsme provedla z důvodu získání výsledků, které se týkají vymezených výzkumných a dílčích výzkumných problémů (str. 34). Na získaných výsledcích byly postaveny předpoklady, jejichž potvrzení či vyvrácení je uvedeno v této části bakalářské práce.

P1 Předpokládám, že 70 % respondentů, navštěvuje zájmový kroužek nebo jinou aktivitu každý týden.

Položka č. 3 z dotazníku – Navštěvuješ zájmový kroužek nebo jinou aktivitu ? Možnosti odpovědí a/ každý týden, b/ 1x za 14 dnů, c/ někdy, d/ nikdy.

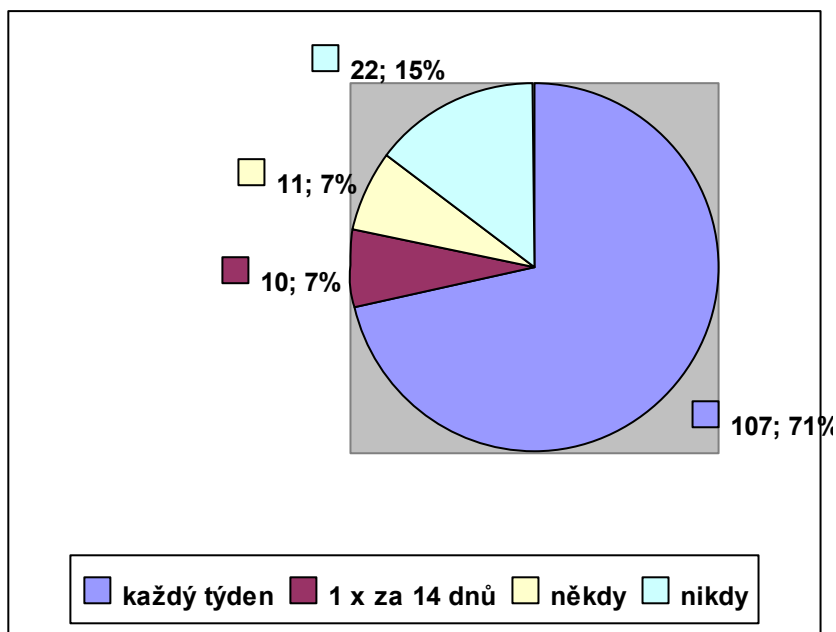
	5. třída		6. třída		7. třída		absolutní četnost	relativní četnost %
	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky		
každý týden	23	26	11	19	11	17	107	71,33
1x za 14 dnů	3	2	1	0	3	1	10	6,67
někdy	3	2	0	3	3	0	11	7,33
nikdy	5	3	4	3	3	4	22	14,67
celkem	34	33	16	25	20	22	150	100,00

Tab. 3. Časové rozlišení návštěvnosti zájmových kroužků.

Interpretace

Při rozlišení toho jak často děti navštěvují zájmový kroužek, či případně nenavštěvují jsem získala tato data: Každý týden navštěvuje zájmové kroužky či jiné aktivity celkem 107 respondentů, což představuje v relativní četnosti podíl 71,33 %. Kroužek 1x za 14 dnů navštěvuje 10 respondentů, což představuje 6,67 % . Kroužek navštěvuje někdy 11 respondentů, což představuje 7,33 % relativní četnosti a nikdy nenavštěvuje 22 respondentů kroužek, což znamená 14,67 % z relativní četnosti zkoumaného vzorku.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy přijímám předpoklad P1.

Obr. 2. Grafické znázornění časového rozlišení návštěvnosti zájmových kroužků.

P2 Předpokládám, že 60 % respondentů, sportuje každý den a nebo téměř každý den.

Odpověď na tento předpoklad vychází z položky č. 8 vyplňovaného dotazníku respondenty. Položka č. 8 – Jak často sportuješ? Respondenti měli možnost odpovědi a/ každý den, b/ téměř každý den, c/ 3x za týden, d/ 1x za týden, e/ vůbec.

	5. třída	6. třída	7.třída	absolutní četnost	relativní četnost %
každý den	16	11	11	38	25,33
téměř každý den	25	11	11	47	31,33
3x za týden	13	11	11	35	23,33
1x za týden	11	7	7	25	16,67
vůbec	2	1	2	5	2,34
Σ	67	41	42	150	100

Tab. 4. Sportování dětí dle časového rozlišení.

Interpretace

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že každý den sportuje ze zkoumaného vzorku respondentů 38, což znamená 25,33 %. Téměř každý den sportuje 47 žáků, tzn. 31,33 %. Tři krát za týden sportuje 35 respondentů, tzn. 23,33 %, 1x za týden sportuje 25 respondentů, tj. 16,67 % a vůbec nesportuje 5, což znamená 2,34 % všech respondentů. Ze získaných dat lze tedy konstatovat, že každý den nebo téměř každý den sportuje 85 respondentů, což představuje 56,66 % respondentů.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy nepřijímám předpoklad P2.

P3 Předpokládám, že 50 % respondentů, tráví u počítače alespoň 2 hodiny za den.

Odpověď na tento předpoklad jsem získala vyhodnocením položky č. 9. Respondenti odpovídali na otázku? Kolik hodin trávíš u počítače za den? Odpovědi: a/ 1 a méně, b/ 2, c/ 3 nebo d/4 a více.

	5. třída	6. třída	7.třída	absolutní četnost	relativní četnost %
1 a méně hod.	38	19	6	63	42,00
2 hodiny	18	12	18	48	32,00
3 hodiny	3	8	12	23	15,33
4 a více hod.	8	2	6	16	10,67
Σ	67	41	42	150	100

Tab. 5. Počet hodiny, které děti stráví u počítače.

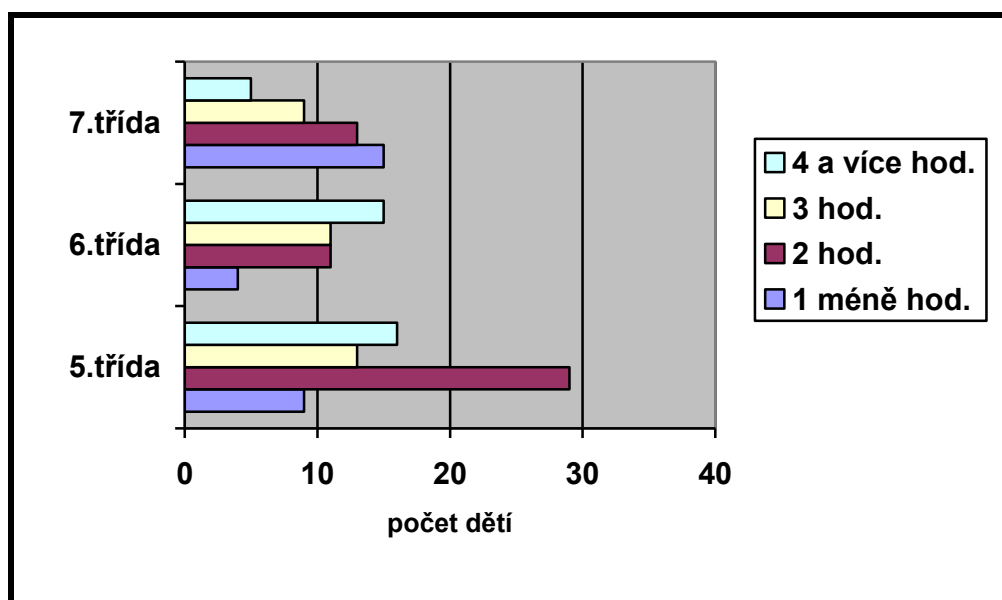
Interpretace

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že 63 respondentů tráví u svého počítače 1 a méně hodin za den, což znamená 42 % z celkového počtu. Dvě hodiny tráví u PC 48 respondentů, tj. 32 %, 3 hodiny 23, tj. 15,33 %, 4 a více hod. tráví u PC 16 respondentů, což je 10,67 % všech respondentů výzkumu.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy nepřijímám předpoklad P3.

P4 Předpokládám, že 20 % respondentů, tráví venku 1 a méně hodiny za den.

Odpovědi na tento předpoklad jsem získala zpracováním odpovědí respondentů na položku č. 10, která zněla: Kolik hodin trávíš venku za den? Respondenti měli možnost výběru z těchto odpovědí a/1 a méně, b/ 2, c/ 3 a d/ 4 a více.

Obr. 3. Počet hodin strávených venku dětmi za den.

Interpretace

Z uvedených skutečností při zpracování dotazníku jsem zjistila, že z celkového počtu respondentů 150, odpovědělo 28 z nich, že venku tráví denně 1 a méně hodinu, tj. 18,67 %. Dále uvedlo 53 respondentů, že venku tráví 2 hodiny, tj. 35,33 %, 33 respondentů vedlo, že tráví venku 3 hodiny, tj. 22,00 % a 4 více hodin tráví venku 36 respondentů, což představuje 24,00 % všech zúčastněných. Z uvedených skutečností je zřejmé, že děti ve věku 11 – 14 let, tráví velkou část svého volného času venku, a ne jak jsem předpokládala, že 50 % respondentů tráví své volno (alespoň 2 hod. za den) u PC (viz P3). Toto zjištění je velmi pozitivní.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy nepřijímám předpoklad P4.

P5 Předpokládám, že 50 % respondentů, zajímají netradiční sporty a horolezectví (např. na zkušební stěně).

Ke potvrzení či vyvrácení tohoto předpokladu posloužila položka č. 12 a 13 z dotazníku. Otázky zněly č. 12: Říká ti něco pojem netradiční sporty?, č. 13: Zajímá tě horolezectví? Na tyto dotazy respondenti mohli odpovědět buď a/ ano nebo b/ ne. Vzhledem k tomu, že se jednalo o odpovědi na 2 položky z dotazníku, absolutní četnost je 300 respondentů. Zkratka v tabulce NS – netradiční sporty, H – horolezectví.

	5.třída NS/H	6.třída NS/H	7.třída NS/H	absolutní četnost	relativní četnost %
ano	42/33	24/19	28/22	168	56
ne	25/34	17/22	14/20	132	44
Σ	134	82	84	300	100

Tab. 6. Zájem respondentů o netradiční sporty a horolezectví.

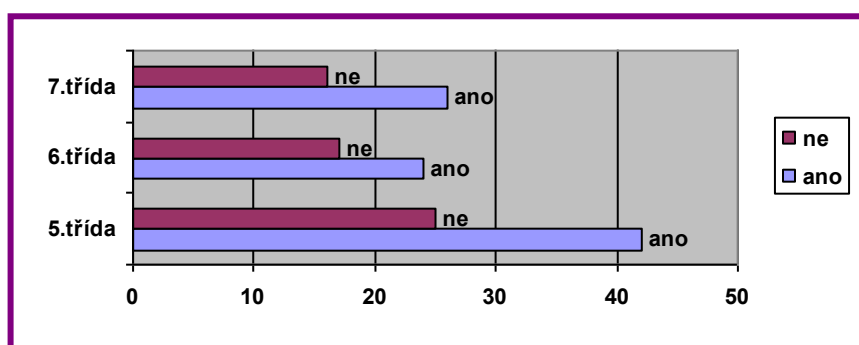
Interpretace

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že 56 % respondentů má zájem o netradiční sporty a horolezectví, má pojem tomto slovním vyjádření. Dalších 44 % respondentů nemá zájem nebo mu tyto pojmy nic neříkají.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy přijímám předpoklad P5.

P6 Předpokládám, že 60 % respondentů, zajímají různé nové taneční styly.

K potvrzení či vyvrácení mého předpokladu jsem získala z výsledků dotazníkového šetření položkou č. 14. Otázka zněla: Zajímají tě nové taneční styly? Odpověď a/ ano nebo b/ ne .

Obr. 4. Zájem respondentů o nové taneční styly.

Interpretace

Podle výše uvedeného grafu lze konstatovat, že většina dotázaných respondentů ze všech tří tříd základních škol mají zájem o nové taneční styly. Z celkového počtu 150 respondentů ano odpovědělo 92, tj. 61,33 % a ne 58 respondentů, tj. 38,67 % dotázaných. Tato položka výrazně ovlivnila celkové hodnocení dotazníkového šetření, protože opravdu zájem o nové taneční styly, jako jsou hip hop, free styly, jamy, atd. je velmi výrazný.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy přijímám předpoklad P6.

P7 Předpokládám, že 60 % respondentů, zajímají nové míčové a kolektivní sporty.

K potvrzení či vyvrácení tohoto předpokladu jsem získala z dotazníkového šetření vyhodnocením položek č. 15 a 16. Vzhledem k tomu, že se jedná o míčové hry, které jsou především považovány za kolektivní sporty. A to i když jde o známé, či méně známé hry. Položka č. 15 – Chtěl by jsi zkusit nové míčové sporty, položka č. 16 – Baví tě kolektivní sporty? Odpovědi a/ ano nebo b/ ne. Vzhledem k tomu, že se jednalo o odpovědi na 2 položky z dotazníku, absolutní četnost je tedy 300 respondentů. Zkratka v tabulce M – míčové sporty, K – kolektivní sporty.

	5.třída M/K	6.třída M/K	7.třída M/K	absolutní četnost	relativní četnost %
ano	36/50	29/37	21/32	205	68,33
ne	31/17	12/4	21/10	95	31,67
Σ	134	82	84	300	100

Tab. 7. Zájem o nové míčové a kolektivní sporty.

Interpretace

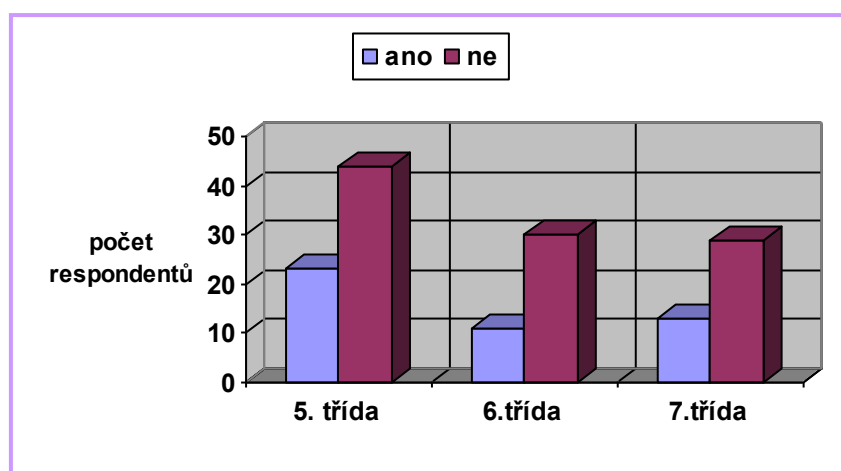
Z výše uvedených skutečností vyplývá, že z celkového počtu respondentů, se zajímá o nové míčové a kolektivní sporty 205 dětí, tj. 68,33 % dotázaných. Zájem o tento druh aktivit nemá 95 respondentů, tj. 31,67 % všech dotázaných.

Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy přijímám předpoklad P7.

P8 Předpokládám, že 30 % respondentů, zajímají sporty - aerobic, sportovní gymnastika.

Sportovní gymnastika a cvičení v aerobice jsou výsadní sporty pro děvčata. Vzhledem k tomu, že dívky zaujmají v tomto dotazníkovém šetření 53,34 % zúčastněných respondentů, je tato otázka důležitá pro závěr a doporučení z výzkumného šetření. K potvrzení výše uvedeného předpokladu jsou došla vyhodnocením položky č. 17.

Otázka: Zajímáš se o aerobic, sportovní gymnastiku? Odpověď a/ano, b/.ne.

Obr. 5. Zájem respondentů o aerobic, sportovní gymnastiku.

Interpretace

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že o aerobic a sportovní gymnastiku se zajímá 47 respondentů, což je 31,33 % všech dotázaných. Dalších 103 se o tyto druhy sportu nezajímají, tj. 68,67 % všech respondentů výzkumného šetření.

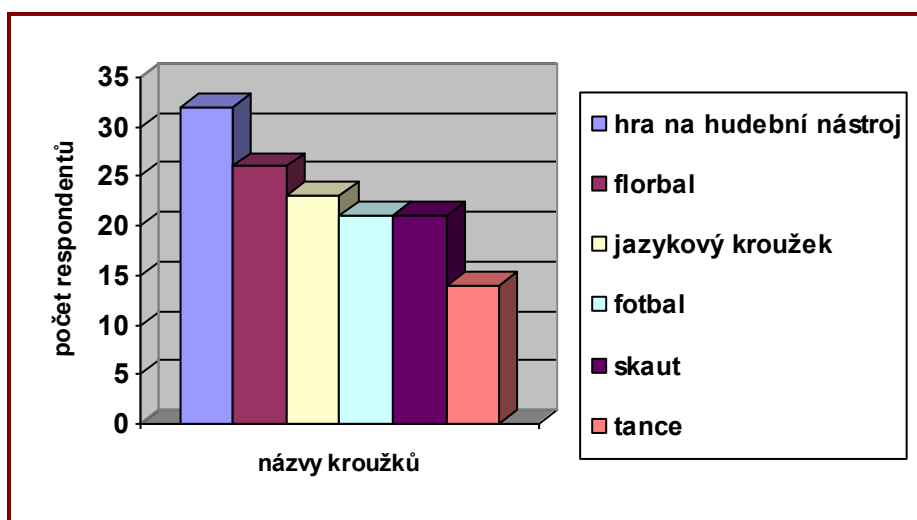
Na základě získaných výstupů z dotazníkového šetření tedy přijímám předpoklad P8.

6.2.3 Analýza výzkumných problémů

Analýza výzkumných problém, které byla nastoleny formou výzkumných otázek, odpověděla na několik dotazů. Jaké kroužky děti nejčastěji navštěvují? Kde děti tráví nejvíce svého volného času? O jaké nové volnočasové aktivity v oblasti sportu se děti nejvíce zajímají? Kdo jim pomohl vybrat kroužek, který navštěvují?

Otázka: Jaké kroužky děti nejčastěji navštěvují?

Odpověď: získané informace z dotazníkového šetření vyhodnocením položky č. 7. V této položce respondenti odpověděli velmi široce a uvedli nejen sportovní, ale také hudební, estetické, přírodovědné, technické aktivity. Celkem se jednalo o 37 různých zájmových kroužků. Mezi nejčastěji navštěvované patří kroužky hry na hudební nástroj (uvedlo 32 respondentů), dále míčová kolektivní hry florbal (uvedlo 26 respondentů) a jazykový kroužek (uvedlo 23 respondentů). K nejčastěji navštěvovaným sportovním aktivitám patří: florbal (26), fotbal (21), taneční aktivity (14), plavání (4), míčové hry tj. volejbal, basketbal, míčové hry (5), turistický kroužek (2), sportovní gymnastika (9), stolní tenis (7), aj.

Obr. 6. Nejvíce navštěvované kroužky.

Otázka: Kde děti tráví nejvíce svého volného času?

Odpověď: K vyhodnocení této otázky jsem použila výsledky z dotazníkového šetření – položka č. 4. Respondenti uváděli, v otevřeném typu otázky, nejvíce následující odpovědi: ve škole, v domech dětí a mládeže, v Junáku, jinde, nikde. Pod pojmem jinde uváděli např. základní uměleckou školu, Orel, tělovýchovnou jednotu, folklorní studia, soukromé kroužky. Z uvedených skutečností vyplývá, že některé děti navštěvují více zájmových kroužků, v různých institucích a organizacích. Proto nelze objektivně zhodnotit pořadí nejčastěji navštěvovaných míst.

Otázka: O jaké nové volnočasové aktivity v oblasti sportu se děti nejvíce zajímají ?

Odpořed': K vyhodnocení této zásadní otázky jsou použila výsledky z dotazníku a to pološku č. 11 a 18. Obě byly stanoveny jako otevřené otázky s možností napsat jaké kroužky bych chtěli respondenti navštěvovat ve volném čase se zaměřením na sport, či tanec. Odpoředi opět byly velmi široké, pestré a nápadité. Tyto poznatky se budou moci prakticky realizovat v nabídce nových zájmových kroužků pro další školní rok 2010/2011 v Domě dětí a mládeže Uherské Hradiště.

Analýza respondentů:

5. třída

Z celkového počtu 67 zúčastněných odpoředělo, že by chtělo navštěvovat nějaký sportovní či taneční kroužek 31 respondentů, 36 jich odpoředělo, že nemá zájem o tyto aktivity. Z toho vyplývá, že 46,27 % respondentů se zajímá o sport či tanec.

6. třída

Z celkového počtu 41 respondentů 6. tříd, odpoředělo 22, že mají zájem navštěvovat sportovní či taneční kroužek, 19 odpoředělo, že nemá o tuto aktivitu zájem. Z uvedených skutečností vyplývá, že o tuto aktivitu má zájem 53,66 % respondentů.

7. třída

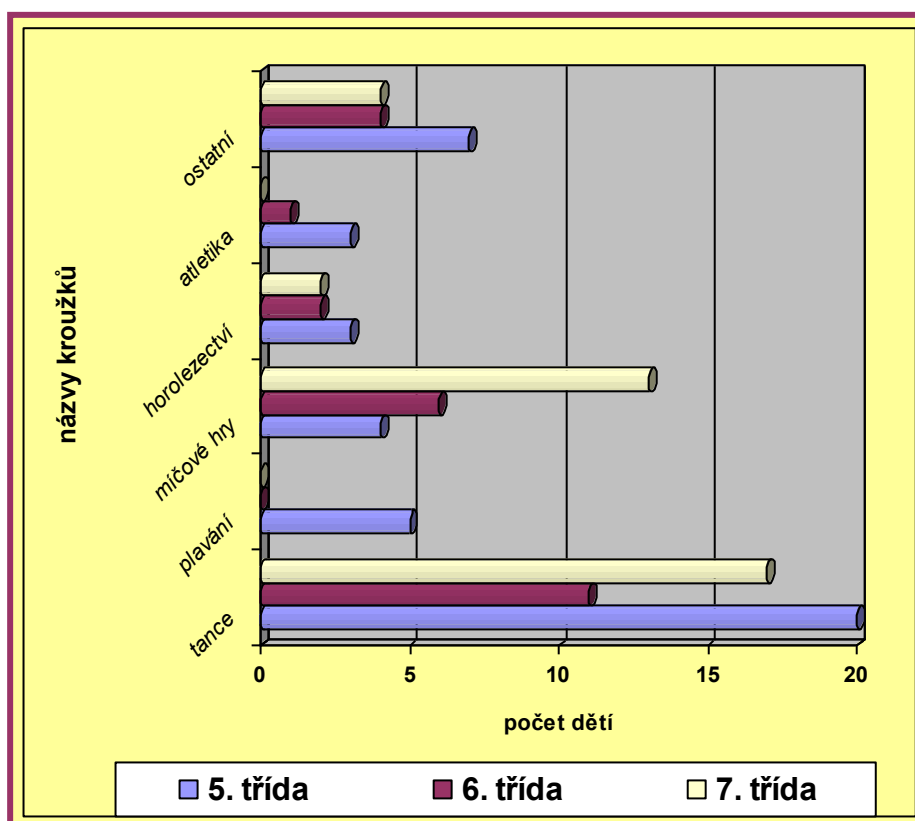
Z celkového počtu 42 respondentů z 7. třídy, odpoředělo, že má zájem o sportovní či taneční aktivity 29 dětí, nemá zájem 13. Z uvedeného vyplývá, že 69,05 % respondentů ze 7. třídy má zájem o tuto formu trávení volného času.

Analýza získaných dat:

Celkové vyhodnocení výše uvedených poznatků vede k závěru, že s věkem dítěte roste jejich zájem trávit volný čas sportem či tancem. V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že velký zájem mají především o různé taneční styly. Jedná se především o nové free styly hip hopových formací, disko, breaky, street dance, mažoretky, latinsko americké a břišní tance, ale také o folklórní a country tance. Mezi důležité sportovní aktivity respondenti uváděli také míčové hry, kde se zařadily kolektivní sporty – basketbal, volejbal, fotbal, florbal, atd. Ostatní druhy sportů nehrají tak významnou roli a např. plavání uvedli pouze žáci 5. ročníků jako svou volnočasovou aktivitu, v ostatních ročnicích se tento sport vůbec neobjevil. K zajímavým skutečnostem je třeba připomenout, že jsou uváděny také adrenalinové

sporty, jako je např. horolezectví na zkušební stěně, které se objevilo v dotaznících a to u všech tříd.

Další aktivity, které nebyly uvedeny v dotazníku, a které by respondenty zajímaly z oblasti sportu, jsou streetball, stolní tenis, lezení po laně – lanové centra, aikido, karate, judo, skateboard, paintball, jízda na kolečkových bruslích, skákání na trampolín, kanoistika, šachy.

Obr. 7. Přehled sportů a tanců dle zájmu dětí.

Otázka: Kdo jim pomohl vybrat kroužek, který navštěvují?

Odpověď: Na tuto otázku jsem získala odpovědi z dotazníkového šetření položky č. 6. respondentům byly dány možnosti výběru odpovědi takto: a/ sám, b/ s rodiči, c/ s kamarády, d/nenavštěvuji

Někteří respondenti uvedli více variant odpovědí, tak nelze vyhodnotit zcela objektivně tuto položku. Lze, ale konstatovat, že převážná část respondentů, kteří navštěvují nějaký kroužek si jej vybrala sama, nebo s kamarády. K tomu se váže také finanční zajištění (položka č. 5), které je potřeba, aby děti mohly navštěvovat jakýkoliv kroužek.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 58,67 % dotázaných respondentů má dostatek prostředků, 34 % má někdy dostatek finančních prostředků a pouze 7,33 % dotazovaných nemá nikdy dost peněz.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Na závěr své bakalářské práce bych chtěla zdůraznit, že volný čas dětí a mládeže je celospolečenský problém, který se snaží řešit různé organizace a instituce. Nechtějí v žádném případě suplovat roli rodiny, která je nezastupitelná, ale v praxi je to velmi častý jev. Snahou některých vyšších institucí, jako jsou různá ministerstva, nadace, fondy atd., je pomáhat v aktivním, činorodém, podněcujícím využívání volného času dětí a mládeže. Pomáhají tím, že vypisují různé granty, projekty, či charitativní akce a tak poskytují finanční prostředky na realizaci mnoha volnočasových aktivit. Získáním dostatku finančních prostředků, či jiných darů, se lépe zajišťují jak odborní pracovníci, tak i materiální a technická vybavení institucí. Důležité také je, vytvoření vhodných podmínek pro všechny děti a mládež, bez rozdílu sociálního postavení jejich rodin. Hlavním cílem mého kvantitativního výzkumu bylo zjištění, o které sportovní aktivity děti mají zájem ve svém volném čase. Způsob trávení tohoto času dětí ovlivňuje velkou měrou životní styl a hraje tak důležitou roli v jejich budoucím vývoji.

Ráda bych znovu podotkla, že výzkum byl realizován v rámci aktivit Domu dětí a mládeže v Uherském Hradišti, kde pracuji. Nabídka volnočasových aktivit v tomto školském zařízení je opravdu velmi široká a pestrá. Pokusila jsem se přesto zjišťovat, co dětem ještě chybí k jejich spokojenosti, co je nejvíce baví a co by chtěly nového. Dotazníkovým šetřením jsem zjistila, že děti navštěvují pravidelně zájmové kroužky a to především ve školách, domech dětí a mládeže, nebo v jiných organizacích. Setkávají se zde pravidelně, obvykle jednou za týden. Dále jsem se zaměřila na zjištění, jak kvalitně využívají svůj volný čas. Předpokládala jsem, že alespoň 60 % respondentů tráví svůj volný čas sportem každý den nebo téměř každý den. Není to pravda i když celkově činí tato aktivita 56,66 %. Děti tráví svůj volný čas také rádi pobytem venku bez jakékoliv organizovanosti. Zajímají se o různé nové aktivity a činnosti. Mají rádi netradiční sporty, horolezectví a chtějí si také tyto činnosti vyzkoušet. Ale v současné době je největší zájem o různé taneční styly. V neposlední řadě se zajímají o kolektivní sporty, nejvíce o florbal či fotbal. Děti svůj volný čas využívají k různým formám aktivity, ať je to hra na hudební nástroj, sportovní činnost, jazykové kurzy, atd. Ale velmi důležitou roli v tomto čase by měl hrát sport, neboť v současné době je mnoho dětí obézních, či k obezitě mají sklony. Proto také tento výzkum se zaměřoval na zjištění o jaké nové volnočasové aktivity v oblasti sportu se děti nejvíce zajímají. Výsledkem dotazníkového šetření bylo zjištěno, že je baví různé taneční styly. Jedná se zejména o

hiphopové, breakové, street styly. Což je hitové a populární v celém světě. Jsou to vysoce fyzicky náročné aktivity, zároveň kolektivní tance, kde se prohlubují mezilidské vztahy. Děti také baví kolektivní sporty, především míčové hry. Tak jak jsem již výše uvedla jsou pro ně také velmi atraktivní a přitažlivé adrenalinové a netradiční sporty, např. lezení po zkušební horolezecké stěně. Zajímavé bylo také zjištění, kdo dětem pomáhá vybírat volnočasovou aktivitu. Často uváděly několik odpovědí, ale především se rozhodují samy nebo s kamarády.

Závěrem bych chtěla doporučit pro další vytváření nabídky volnočasových aktivit Domu dětí a mládeže Uherské Hradiště, aby byla směřována na vytvoření nových zájmových kroužků tanečního stylu. Zejména rozdělení hip hopových kroužků na takové, které se budou specializovat na různé směry – free, jam, street, atd. V loňské nabídce DDM zcela chybí kroužky se zaměřením na kolektivní míčové sporty, o které děti projevíly zájem ve svých odpovědích. Doporučila bych zařadit florbal, basketbal či sportovní míčové hry. Výsledkem dotazníkového šetření bylo také to, že respondenti se zajímají o horolezectví, resp. o lezení na zkušební stěně. Tato činnost je velmi finančně náročná, vhodná pro fyzicky zdatné děti a velmi riziková v oblasti bezpečnosti. Přesto je atraktivní a to nejen pro děti, ale i pro mládež či dospělé. Doporučuji, aby se této otázce také věnovalo vedení DDM. Důležité ovšem je získat finanční prostředky pro vybudování takého střediska, což je velmi náročné. Přesto je to nový podnět pro jednání a získání další formy jak využívat volný čas dětí. Všechna zjištění, která byla v tomto výzkumu získána, byla předána vedení DDM k jejich využití. V nové nabídce kroužků na školní rok 2010/2011 budou některé aktivity přímo zařazeny do praxe, což bylo jedním z cílů, které jsem si osobně stanovila pro svou bakalářskou práci. Chtěla jsem tak využít výsledky mého kvantitativního šetření, jenž se mohou přímo zavést do praxe.

Současná doba přináší velké množství nabídek jak trávit volný čas. Je jen na rodičích a dětech, jakým směrem se vydají. Děti, pokud jsou dobře motivovány, podporovány, si dokáží samy uvědomit, co chtějí, co je baví a kde volný čas budou trávit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] FÜRST, M. *Psychologie*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0.
- [2] GRECMANOVÁ, H., et al. *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex, 2002. ISBN 80-85783-24-X.
- [3] HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [4] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [5] CHRÁSTKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [6] CHUDÝ, Š. *Typologie a řešení výchovných situací*. Zlín: UTB, 2006. ISBN 80-7318-403-6.
- [7] JANIŠ, K. *Vybrané kapitoly z dějin výchovy*. Opava: Slezská univerzita, 2009. ISBN 978-80-7248-512-3.
- [8] KAVANOVÁ, A., CHUDÝ, Š. *Výchova a volný čas. Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: UTB, 2005. ISBN 80-7318-266-1.
- [9] KIRCHNER, J. *Psychologie prožitku a dobrodružství pro pedagogiku a psychoterapii*. Brno: Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2562-5.
- [10] KRAUS, B. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [11] KRTIČKA, K., et al. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004. ISBN 80-86784-06-1.
- [12] KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-774-4.
- [13] MACEK, M., et al. *Střediska pro volný čas dětí a mládeže, souhrn metodických textů*, Praha: MŠMT, odbor pro mládež, 1998.

[14] MACEK, M., et. al. *Školská zařízení pro zájmové vzdělávání, soubor metodických textů k činnosti středisek pro volný čas dětí a mládeže, školních klubů a školních družin*. Praha: MŠMT, odbor pro mládež, 2003.

[15] MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6.

[16] PÁVKOVÁ, J., et al. *Pedagogika volného času*. 3., aktualizované vydání, Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

[17] PELIKÁN, J. *Výchova pro život*. Praha: ISV, 2004. ISBN 80-86642-31-3.

[18] PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.

[19] PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2033-4.

[20] SPOUSTA, V., et. al. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1275-7.

[21] ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

[22] VÁŽANSKÝ, M., SMĚKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.

OSTATNÍ ZDROJE:

[1] *Výroční zpráva Domu dětí a mládeže Uherské Hradiště za školní rok . Uh. Hradiště: Dům dětí a mládeže, 2008.*

[2] *Zákon č. 561/2004 Sb., částka 103, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2008. ISSN 1211-1244.

[3] *Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013*. Praha: MŠMT, 2007.

[4] *Úmluva o právech dítěte*. Praha: 1991 [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.crdm.adam.cz/publikace/umluva/umluva.htm>>

[5] *Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2005. ISSN 1211-1244.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DDM	dům dětí a mládeže
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
PC	osobní počítač
UH	Uherské Hradiště
YMCA	Křesťanské sdružení mladých lidí
YWCA	Křesťanské sdružení mladých žen
ZŠ	základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Celkový přehled respondentů.....	43
Obr. 2. Grafické znázornění časového rozlišení návštěvnosti zájmových kroužků.....	45
Obr. 3. Počet hodin strávených venku dětmi za den.....	47
Obr. 4. Zájem respondentů o nové taneční styly.....	48
Obr. 5. Zájem respondentů o aerobic, sportovní gymnastiku.....	50
Obr. 6. Nejvíce navštěvované kroužky.....	51
Obr. 7. Přehled sportů a tanců dle zájmu dětí.....	53

SEZNAM TABULEK

Tab. 2. Design dotazníku.....	37
Tab. 2. Přehled respondentů.	43
Tab. 3. Časové rozlišení návštěvnosti zájmových kroužků.....	44
Tab. 4. Sportování dětí dle časového rozlišení.....	45
Tab. 5. Počet hodiny, které děti stráví u počítače.....	46
Tab. 6. Zájem respondentů o netradiční sporty a horolezectví.....	48
Tab. 7. Zájem o nové míčové a kolektivní sporty.....	49

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Dotazník pro hlavní výzkum.
- P II Přihláška Domu dětí a mládeže Uherské Hradiště.
- P III Nabídka kroužků DDM Uherské Hradiště na školní rok 2009/2010.
- P IV Organizační struktura řízení DDM Uherské Hradiště.

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO HLAVNÍ VÝZKUM

Dotazník

Ahoj, jsem studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci své bakalářské práce zjišťuji, co Vám, dětem, schází ve volném čase. Tak jestli máš chuť a trochu času, vyplň mi, prosím, tento dotazník.

Odpovědi zakroužkuj nebo dopiš co si myslíš na vyznačené tečky.

1. jsi: a) chlapec b) dívka
2. chodíš do: 5., 6., 7. třídy
3. navštěvuješ zájmový kroužek nebo jinou aktivitu /např. nízkoprahové centrum /:
a) každý týden b) 1x za 14 dnů c) někdy d) nikdy
4. kde navštěvuješ kroužek: /vypiš kde, např. ve škole, domě dětí, Junák, atd./:
.....
5. máš dostatek peněz od rodičů, prarodičů, tet atd. na svou zábavu:
a) ano b) někdy c) nikdy
6. pokud navštěvuješ nějaký kroužek vybral/a jsi si ho
a) sám b) s rodiči c) s kamarády d) nenavštěvuji
7. pokud navštěvuješ nějaký kroužek tak napiš jaký:
8. jak často sportuješ?
a) každý den b) téměř každý den c) 3x za týden d) 1x za týden e) vůbec
9. kolik hodin trávíš u počítače za den?
a) 1 a méně b) 2 c) 3 d) 4 a více
10. kolik hodin trávíš venku za den?
a) 1 a méně b) 2 c) 3 d) 4 a více
11. chtěl/a by jsi navštěvovat sportovní či taneční kroužek? Pokud ano, tak napiš jaký
:.....
12. říká ti něco pojem netradiční sporty? a) ano b) ne

13. zajímá tě horolezectví? Např. na zkušební stěně? a) ano b) ne
14. zajímají tě nové taneční styly /hip hop, jam, break, free styl, atd./ ? a) ano b) ne
15. chtěl by jsi zkusit nové míčové sporty / fusbball, lakros, atd/? a) ano b) ne
- 16.. baví tě kolektivní sporty /fotbal, házená, volejbal/ ? a) ano b) ne
17. zajímáš se o aerobic, sportovní gymnastiku? a) ano b) ne
18. zajímají tě jiné druhy sportů, o kterých nepíšeš? Uveď jaké:
.....
19. chodíš rád do přírody? a) ano b) ne
20. jsi ochotný dojíždět do kroužku do nejbližšího města? a) ano b) ne
21. jsi z : a)města b)vesnice

Děkuji za tvůj čas, který jsi věnoval vyplnění tohoto dotazníku. Ivana Zůbková

PŘÍLOHA P II: PŘIHLÁŠKA DOMU DĚTÍ A MLÁDEŽE UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Dům dětí a mládeže, Uherské Hradiště

Purkyňova 494, příspěvková organizace

686 06 Uherské Hradiště

tel.: 572 551 347, mobil.: 737 923 842

e-mail: info@ddmsikula.cz, www.ddmsikula.cz

do zájmového útvaru:			
Příjmení:		Jméno:	
Tel. domů:		Rodné číslo:	
Bydliště:	1	Ulice:	
PSČ:		č.p.:	
Škola:		Třída:	
Jméno matky:			
Telefon:		E-mail:	
Jméno otce:			
Telefon:		E-mail:	
POTVRZENÍ RODIČŮ:			
Souhlasím, aby syn, dcera, pracoval(a) na DDM. Budu dbát, aby řádně docházel(a) do kroužku. Roční zápisné zaplatím na zahajovací schůzce a vrací se pouze ze zdravotních důvodů.			

PŘÍLOHA P III: NABÍDKA KROUŽKŮ DDM UHERSKÉ HRADIŠTĚ NA ŠKOLNÍ ROK 2009/2010

Přírodovědné centrum TRNKA

Rybářský kroužek 500,- Kč
Máme doma (chovatelský) 700,- Kč
Sojčí pířko 650,- Kč
(myslivecký kroužek, ochrana přírody)
Andromeda 700,- Kč
(přírodovědný kroužek)
Co je pod pokličkou? 80,- Kč/návštěva
(kurz zdravého vaření pro začátečníky
i pokročilě
Kulihrášek 350,- Kč/pololetí
pro rodiče s dětmi,
kroužek probíhá ve Vlčnově

Přírodovědné centrum Trnka
Štěpnická 1111, Uh. Hradiště
572 561 050, 733 500 233
www.trnka.xf.cz
info.trnka@seznam.cz

Dům dětí a mládeže
Purkyněova 494, 686 06 Uh. Hradiště
Tel.: 572 551 347, 737 923 842
e-mail: info@ddmsikula.cz
www.ddmsikula.cz

ŠIKULA
Dům dětí a mládeže Uh. Hradiště

váš kamarád ve volném čase

PŘEHLED KROUŽKŮ

2009 / 2010

SPOLEČENSKO-VĚDNÍ ODDĚLENÍ

Kytara	950,-Kč
Flétna	950,-Kč
Angličtina hrou (pro předškolní věk)	700,-Kč
Počítač je kamarád	700,- Kč

Pro dospělé:

Angličtina pro začátečníky	1.000,- Kč
Počítač je kamarád	1.000,- Kč

VÝUKOVÉ PROGRAMY PRO ZŠ A MŠ:

Nehoda není náhoda – program zaměřený na dopravní výchovu a protiuřazovou prevenci.

Vedoucí oddělení:
Zuzana Vardanová
zuzana.vardanova@ddmsikula.cz

ODDĚLENÍ TĚLOVÝCHOVY A SPORTU

Pro děti:

Sportovní gymnastika	1.000,-Kč
Aerobik pro děti	1.000,-Kč
Klub dětí a maminek	40,-Kč (hodina)

Břišní tance

1.000,- Kč

Španělské flamenco

800,-Kč

Hip hop, battle, street

1.000,- Kč

Cvičení na velkých míčích

700,- Kč

POI

500,- Kč

Break dance

1.000,- Kč

Jóga

500,- Kč

Pro dospělé:

Cvičení na páteř a klouby

1.000,-Kč

Cvičení na míčích

700,- Kč

Flexibary

800,- Kč

Pilates

1.100,- Kč

Aerobik pro dospělé

1.000,-Kč

Tai – chi(začátečníci i pokročilí)

900,-Kč

Koule v řece

900,- Kč

Kalanetika

800,-Kč

Břišní tance

1.000,- Kč

Jóga

700,- Kč

Vedoucí oddělení:

Ivana Zúbková
ivana.zubkova@ddmsikula.cz

ESTETICKÉ ODDĚLENÍ

Paleta 1.000 - 1.100,- Kč

Výtvarný kroužek. Výtvarné hrátky pokračují!

Paletka 900,- Kč

Výtvarka pro děti od 4 do 5 let

Džbánek 1.100 - 1.350,- Kč

Keramický kroužek, tvoření z hlíny pro radost sobě i druhým.

Hrneček 1.000,- Kč

Keramika pro děti od 4 do 5 let

Hrnečku vař 1.000,- Kč

Kroužek vaření

Trendy girls 700,- Kč

Jak doplnit, vylepšit šatník tak, aby jsi neztratila krok s moderními trendy.

Pro dospělé:

Keramický kroužek 1.400,- Kč

Výtvarný kroužek 1.200,- Kč

VÝUKOVÝ PROGRAM PRO ZŠ:

4 x strom – výtvarný výukový program.

Vedoucí oddělení:

Martina Dörrová
martina.dorrova@ddmsikula.cz

**PŘÍLOHA P IV: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA ŘÍZENÍ DDM
UHERSKÉ HRADIŠTĚ**

